

Державна фіскальна служба України
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ
СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ
22 жовтня 2018 року*

Ірпінь-2018

УДК 336.02-049.5 (06)
ББК 65.261-983я431
У 67

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи
Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 3 від 20 листопада 2018 р.)*

Редакційна колегія: **Онишко С.В.**, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансових ринків; **Олешко А.А.**, д. е. н., професор кафедри фінансових ринків; **Богріновцева Л.М.**, к. е. н, доцент, заступник завідувача кафедри фінансових ринків з наукової та профорієнтаційної роботи; **Венгуренко Т.Г.**, старший викладач, заступник завідувача кафедри фінансових ринків з навчальної та виховної роботи; **Ковернінська Ю.В.**, к. е. н, доцент, заступник завідувача кафедри фінансових ринків з методичної роботи; **Побоча К.П.**, к. е. н., доцент кафедри фінансових ринків; **Федина В.В.**, старший викладач кафедри фінансових ринків; **Бур І.С.**, студентка групи ФМД-18-1.

У 67 Управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання: збірник матеріалів Науково-практичного круглого столу студентів та аспірантів, 22 жовтня 2018 р. / Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України, Навчально-науковий інститут фінансів, банківської справи, кафедра фінансових ринків. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. – 136 с.

Збірник містить матеріали Науково-практичного круглого столу студентів та аспірантів «Управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання», який відбувся 22 жовтня 2018 р. на базі Університету ДФС України. Розглянуто питання реалізації національних фінансових інтересів держави; загрози та виклики фінансовій безпеці суб'єктів господарювання; концепцію управління фінансовою безпекою: макро- та мікроекономічний аспект; сучасні тенденції управління фінансовою безпекою банківських установ; проблеми управління фінансовою безпекою небанківських фінансових корпорацій; впровадження механізмів управління фінансовою безпекою на криптовалютних ринках; формування безпекового середовища інноваційного розвитку фінансових ринків.

Видання розраховане на студентів вищих навчальних закладів та аспірантів.

**Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних.
Тези друкуються у авторській редакції. За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.**

УДК 336.02-049.5 (06)
ББК 65.261-983я431
© Університет ДФС України, 2018

ЗМІСТ

Білорус А. І.	
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	7
Богріновцев К. В.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	10
Болдова Ю. А.	
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОЇ БЕЗПЕКИ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКІВ	17
Венгуренко А.В.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	20
Вишневська Л. В.	
НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	23
Вітик К.І.	
БАНКРУТСТВО БАНКІВ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ	26
Волкова Ю.М.	
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В КРНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	29
Волошина І. В.	
ШЛЯХИ ВЗАЄМНОГО ВПЛИВУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ І ПІДПРИЄМСТВА.....	34
Гавриленко А.С.	
МОНІТОРИНГ ДОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	38

Гацанюк В. В.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ	41
Гончар С. В., Кочемлюк Н. С.	
МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	44
Гороховець Є. В.	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ...	47
Губська Д. Ю., Філіпюк І. М.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКУ ЯК ОСНОВА ЙОГО СТІЙКОСТІ	51
Дудник Л. Р.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ.....	55
Євгієнко О. В.	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	59
Івасюк О. М.	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	62
Істоміна А.І.	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ.....	65
Копотун А. М.	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ В УКРАЇНІ	70
Копотун А. М.	
ПРОБЛЕМИ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ.....	73

Лисак Т. О.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОНИТОРИНГУ ФІНАНСОВИХ
ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЗА МЕТОДОМ
ЗВАЖЕНИХ СУМ.....76

Максимчук Є. А.

БАНКРУТСТВО ЯК НАСЛІДОК НЕСТАБІЛЬНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ 80

Мацковська К.О.

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІНВЕСТИЦІЙНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА.....83

Муравйов В. Є.

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ НА КРИПТОВАЛЮТНИХ РИНКАХ 88

Писаренко І. І.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ
ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ 91

Пономарьова А. С.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
БАНКУ 95

Потєхіна С.П.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ
ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ
ВДОСКОНАЛЕННЯ 98

Поштар М. С., Пронькіна І. В.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 101

Приходько Є. С.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВОГО РИНКУ
УКРАЇНИ..... 105

Сафронова А. О.

СУЧАСНИЙ СТАН КІБЕРБЕЗПЕКИ В БАНКІВСЬКОМУ
СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....108

Табаченко Я. Ю.

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ
ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗМЕНШЕННЯ 111

Твердохліб Г. С.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 116

Трухан А. В.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ.....120

Ходаківська М. Ю.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ КОРПОРАЦІЯМИ 124

Чамор Г. С.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКУ ЯК ОСНОВА ЙОГО
СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ 128

Шахова О. В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....132

Білорус А. І.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Ключові слова: антикризове управління страховими організаціями, фінансова криза, страхова компанія.

Страховий ринок України перебуває в масштабній фінансово-економічній кризі, наслідки якої будуть ще тривалий час досліджуватися вченими і практиками страхової справи. Виникнення і практичне використання методології антикризового управління зумовлене об'єктивними причинами, які диктуються змінами зовнішнього середовища діяльності страхової компанії. Сутність антикризового управління полягає в тому, що, з одного боку, існує чітко організоване комплексне антикризове планування, з іншого – структура управління організацією відповідає «формальному» антикризовому плануванню і побудована так, щоб забезпечити формування довготермінової стратегії для досягнення її цілей і створення управлінських механізмів реалізації цієї стратегії через систему антикризових заходів. [2]

У процесі реалізації антикризового управління можна виділити два його основні кінцеві напрямки, на які здійснюється вплив. Перший з них – антикризовий потенціал страхової організації, який забезпечує досягнення антикризових цілей в майбутньому. Другим кінцевим напрямом антикризового управління є внутрішня структура й організаційні зміни, що забезпечують чутливість страховика до кризових змін у зовнішньому середовищі. Це пов'язано з тим, що

страхова компанія має бути спроможна своєчасно виявити та правильно відреагувати на зовнішні кризові зміни, а також виробити у відповідь адекватні дії щодо їх мінімізації.[4]

Реалізація антикризового управління неможлива без ефективної оптимізації антикризової діяльності страховика, яка безпосередньо пов'язана з його місією і стратегією розвитку. Складаючи програму і формуючи портфель антикризових заходів страховика, потрібно керуватися не тільки показниками його ефективності, але також виконувати стратегічний аналіз і оцінку впливу цього заходу на його економічний потенціал. Антикризове управління страховою компанією повинно здійснюватися поетапно та передбачати послідовність дій. [3]

Загальна процедура впорядкування антикризової діяльності страховика реалізується за допомогою здійснення таких кроків. Перший крок – формулювання антикризових заходів. На цьому етапі вищий управлінський персонал страхової компанії аналізує поточний стан страховика та визначає пріоритетні напрями його подальшого антикризового розвитку. Другий крок – розроблення (підготовка) антикризових заходів. Після того, як низка антикризових заходів пройшла свою першу перевірку, необхідно розвивати її до того моменту, коли можна буде ухвалити остаточне рішення. Третій крок – експертиза антикризових заходів. Перед початком запровадження антикризових заходів потрібно здійснити їх кваліфіковану експертизу. Якщо реалізацію антикризових заходів проводять за допомогою антикризового менеджера, то останній сам проведе цю експертизу, наприклад, за допомогою консалтингової фірми. Четвертий крок – здійснення антикризових заходів. Ця стадія охоплює реальне впровадження і моніторинг розвитку антикризових заходів до того моменту, коли план антикризових дій буде виконано в повному обсязі. П'ятий крок – оцінка результатів антикризових заходів. Здійснюють як по завершенню проекту антикризових заходів загалом, так і в процесі його виконання. Основна мета цього виду діяльності полягає в отриманні реального зворотного зв'язку між закладеними антикризовими ідеями та ступенем їх фактичного виконання. [4]

На мою думку для удосконалення фінансового управління страховими компаніями в наступних періодах і запобіганню виникненню в їх діяльності кризових явищ страховикам, органам державного нагляду, професійним організаціям, необхідно створити дієву систему оцінки платоспроможності страхових компаній, що має будуватися на сучасному підході управління ризиками діяльності, а саме:

- розробити методи оцінки платоспроможності страховиків за фінансовими факторами, що враховуватимуть такі складові, як достатність капіталу, страхових резервів, грошових коштів та їх взаємозв'язок зі страховим портфелем;

- дослідити можливість і розробити методики формування страхових резервів під негативну дію нефінансових чинників, таких, як «чорний» піар, різного роду інформаційні атаки, неправильні управлінські рішення або недосконалі стратегії розвитку;

- впровадити застосування стрес-тестування страховиків як основного методу прогнозування дії зовнішніх факторів на їх фінансову стійкість.[5]

Узагальнюючи можна сказати, що антикризове фінансове управління у страховій компанії є комплексною нелінійною системою управління, яка включає низку бізнес-процесів, спрямованих на виявлення кризових явищ, реагування на їх виникнення та засвоєння одержаного досвіду управління, і має на меті обмеження негативного впливу фінансової кризи на діяльність страховика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кукоба В. П. Управління антикризовою діяльністю підприємства: навч. посіб. / В. П. Кукоба. – К. : КНЕУ, 2016. – 400 с.

2. Плиса В. Й. Антикризове управління діяльністю страховика / В. Й. Плиса, З. П. Плиса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. – № 20.3. – С. 221–226.

3. Супрун А. А. Організація фінансового менеджменту страхових компаній в умовах економічної нестабільності / А. А. Супрун // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць. – 2018. – № 16. – С. 152–159.

4. Супрун А. Антикризове фінансове управління в страхових компаніях: інституційний і фінансовий аспект / А. Супрун // Економічний аналіз. – 2017 рік. – Випуск 9. Частина 1. – С.321-324.

5. Супрун А.А., Супрун Н.В. Достатність капіталу як елемент антикризового фінансового управління страховою компанією / А. А. Супрун, Н. В. Супрун // Вісник ОНУ імені І. І. Мечнікова. – 2018. – Т. 20, Вип. 2/2. – С. 142-147.

Богріновцев К. В.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФМДз-17-1

Науковий керівник:

Богріновцева Л. М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Ключові слова: Директиви ЄС, Європейський Союз, страхові компанії, фінансова безпека.

Забезпечення стійкості страхового ринку і захист інтересів споживачів є першочерговим завданням регулятивного органу будь-якої країни. Важливим чинником створення безпечного та стабільного ринку страхування є платоспроможність страховиків, оскільки тільки платоспроможна страхова компанія може своєчасно виконувати свої зобов'язання, зокрема перед страхувальниками.

Проблеми забезпечення фінансової безпеки страхових компаній висвітлено в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зокрема, серед дослідників цієї проблематики слід виділити С. А. Ачкасову, О. І. Барановського, О. М. Гладчука, О. М. Деркача, О. Г. Кузьменка, Н. О. Попроцького, В. А. Смоляка та інших.

Кожна країна Європейського Союзу (далі – ЄС) має свою власну систему адміністративно-правового регулювання, проте існує їх координація на основі Директив ЄС, що були прийняті з метою ліквідації бар'єрів при здійсненні страхової діяльності між країнами ЄС і наданні можливості страхувальникам з інших країн-учасниць ЄС функціонувати на міжнародних страхових ринках на таких же умовах, що і в своїй країні. Для забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності страховиків в більшості країнах ЄС запроваджено контроль річних звітів по проведених страхових операціях, відомостей про платоспроможність. З метою забезпечення надійності страховиків встановлюються резерв платоспроможності та технічні резерви, мінімальні рівні яких визначаються в рамках ЄС.

Крім того, в Директивах ЄС є норми, які стосуються ліцензування страхової діяльності, наданні бухгалтерської звітності страховиками тощо.

Особлива увага в Директивах ЄС приділяється організації страхового нагляду. Встановленими вимогами до національних органів нагляду за страховою діяльністю є: здійснення нагляду за фінансовою діяльністю страхових компаній, зокрема за платоспроможністю і розміщенням активів страховиків; розробка надійних адміністративних процедур контролю діяльності страховиків, а також механізмів внутрішнього контролю, які відповідають типу страхової компанії [3].

Для забезпечення конкурентоспроможності на території Європейського фінансового простору діє Рада ЄС, яка регулює ринок цінних паперів, банківську та страхову діяльність. Динамічний розвиток кожної з цих сфер фінансової діяльності вимагає своєчасної реакції з боку законодавчих органів. У зв'язку з цим Європейський парламент почав так званий процес Ламфалуссі (англ. Lamfalussy process), який полягає у створенні нової організаційно-правової структури у сфері регулювання ринку фінансових послуг. Тому на ринку страхування процес Ламфалуссі ознаменував перехід до нового режиму регулювання – Solvency II, оскільки стара система (Solvency I) вже не здатна ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Згідно з Директивою ЄС, Solvency II, розмір статутного капіталу повинен бути не меншим ніж 2,2 млн євро для страхових компаній, які займаються загальним страхуванням і 3,2 млн євро – для страхових компаній, що займаються страхуванням життя [4].

Концепцію такої структури взято на підставі положень, що використовують у банківському секторі та які було розроблено Базельським комітетом. Нову Базельську фінансову угоду «Basel II» адаптовано до специфіки страхового ринку, вона ґрунтується на трьох стовпах, це:

- кількісні вимоги до фінансових ресурсів (вимоги до мінімально необхідного капіталу, страхових резервів, правила інвестування, нормативної маржі платоспроможності);
- якісні вимоги (вимоги до внутрішніх систем контролю та управління ризиками, принципи пруденційного нагляду);
- ринкова дисципліна (вимоги до публічного розкриття інформації та її прозорості) [1].

Перший стовп встановлює дві конкретні умови до капіталу: вимога щодо платоспроможності (фактична маржа платоспроможності) – ВПС/SCR і вимога щодо мінімального капіталу (нормативна маржа платоспроможності) – ВМК/MCR. Рівень капіталу, який дозволяє компанії покривати великі непередбачені збитки протягом найближчих 12 місяців з імовірністю не менше ніж 99,5%, відповідно до Директиви 2009/138/ЄС називається SCR. Тобто ймовірність того, що сукупний збиток за портфелем конкретного виду страхування, перевищить величину, необхідну для покриття ризиків, складає всього лише 0,5%. Економічною інтерпретацією такого показника є збиток, який трапляється один раз на двісті років. Саме такий рівень платоспроможності вимагає від страхових компаній Директива 2009/138/ЄС. Відповідно до принципів Solvency II показники фактичного капіталу (SCR) розраховуються індивідуально для кожної лінії бізнесу, на підставі розробки індивідуальних внутрішніх моделей ризику за даними портфеля конкретної страхової компанії. У подальшому Solvency II передбачає внесення цих розрахунків в загальний зведений показник необхідного капіталу для забезпечення платоспроможності (SCR) страхової компанії.

Згідно з вимогами, які висуваються, значення SCR не може бути нижчим від MCR. Якщо ж цей показник виявиться нижчим ніж MCR, то в роботу може втрутитися національний наглядовий орган. Відтак рівень втручання стає тим більш інтенсивнішим, чим швидше рівень SCR наближається до MRC. Страховій компанії, яка порушує порогове значення MCR і не може відновити свій капітал до мінімального рівня, дія ліцензії призупиняється. MCR призначений для забезпечення 85% ймовірності достатності капіталу протягом одного року та коливається в межах від 25% до 45% SCR.

Другий стовп націлений на те, щоб страхові компанії мали адекватні та ефективні системи управління ризиками, з якими вони стикаються у процесі своєї діяльності. Страховики самостійно проводитимуть щорічну оцінку своїх систем управління ризиками, яка буде перевірятися регулятором. Якщо на думку наглядового органу, компанія повинна мати більший розмір капіталу або капітал вищої якості, що забезпечить нижчий рівень ризику для страхувальників, то вимога щодо платоспроможності збільшуватиметься до скоригованої ВПС – Adjusted SCR. Якщо виявлена проблема стосуватиметься неналежного управління ризиками, то компанії може бути запропоновано не збільшувати капітал, а поліпшити якість управління.

Третій стовп встановлює вимоги щодо розкриття інформації достатності капіталу страховиків для поліпшення доступності її для учасників ринку, таким як емітенти цінних паперів, власники боргових зобов'язань, перестрахові компанії, а також страхувальники.

Інформація, що підлягає розкриттю, поділяється на три категорії:

- перша – показники фінансового стану та результати діяльності, враховуючи баланс, звіт про доходи та звіт про грошові потоки;
- друга – інформація щодо профілю ризику, враховуючи рівень ризику та диверсифікацію портфеля (наприклад сумарний ризик, що знаходиться на утриманні страховика та збалансованість портфеля);
- третя – інша інформація, що не увійшла до категорій 1 і 2 (наприклад, порівняння звітних даних з попередніми).

Директивою 2009/138/ЄС (Solvency II) визначено, що під дію підпадатимуть усі (пере-) страхові компанії із щорічним обсягом страхових премій, розмір яких не перевищує 5 млн євро або технічними резервами, загальний обсяг яких включно з валовим доходом від повернення сум, які підлягають відшкодуванню за договорами перестрахування та зобов'язання спеціальних юридичних осіб, не перевищують 25 млн євро. У такий спосіб встановлення більш жорстких вимог достатності капіталу та ризик-менеджменту сприятиме зменшенню ризику неплатоспроможності страховика та обмеженню дестабілізації ринку.

Імплементація вимог Директиви Solvency II в Україні має ряд як позитивних, так і негативних наслідків. Проведений SWOT-аналіз (табл. 1) впровадження вимог Solvency II на страховому ринку України засвідчив, що існує велика кількість проблем, які на початкових етапах імплементації гальмуватимуть розвиток вітчизняного ринку.

Зокрема недотримання страховиками відповідності капіталу і ризиків, що приймаються; недосконалість оцінювання активів та зобов'язань тощо. Проте якщо ці питання будуть вирішені до початку імплементації, то результат має виправдати очікування і національний ринок страхування розвиватиметься у якісно новому руслі [4].

Пруденційний нагляд є невід'ємним у системі пруденційного регулювання. В більшості країн Європейського Союзу наглядовий процес базується на оцінці ризику, в інших – на розмірі певного параметру. За останні роки зросла тенденція до нагляду на основі ризику та надання регуляторами більшої свободи дій страховим компаніям.

Нагляд на основі ризику – це регулюючий процес, де регуляторні ресурси спрямовуються саме на ті компанії, напрямки діяльності та процедури, яких є джерелом ризику для стабільності страхового ринку. Наглядові органи приділяють більше уваги великим страховим компаніям, а контроль діяльності невеликих страховиків залежить від характеристики компанії та прагнень наглядового органу.

SWOT-аналіз впровадження вимог SolvencyII на ринку страхування України [4]

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
– Оцінка платоспроможності здійснюється на принципах пруденційного нагляду та врахування ризиків, які притаманні страховику при здійсненні своєї діяльності. – Підвищення рівня захисту прав споживачів страхових послуг шляхом запобігання банкрутства страховиків. – Поступове зростання ролі страхування на ринку фінансових послуг, що призведе до залучення додаткових фінансових ресурсів. – Обов'язковий перехід до Міжнародних Стандартів Фінансової Звітності (МСФЗ). – Удосконалення наявних форм звітності, які забезпечать надходження даних, необхідних для ефективного здійснення пруденційного нагляду (мається на увазі електронна форма звітування).	– Недостатній обсяг статутного капіталу вітчизняних страхових компаній відповідно до вимог директиви. – Недостатність кваліфікованих кадрів, які можуть здійснювати пруденційний нагляд. – Необхідність внесення змін кожною страховою компанією в архітектуру баз даних та систему програмного забезпечення. – Небажання страхових компаній розкривати реальний фінансовий стан. – Нестача наявних ресурсів у регулятора та страховиків(фінансового, кадрового, часового). – Низький рівень розвиненості ринку.
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
– Забезпечення високого рівня капіталізації вітчизняних страховиків. – Залучення додаткового капіталу для піднесення страхового ринку України. – Забезпечення умов для здорового конкурентоспроможного середовища. – Очищення ринку від «псевдострахування» через зменшення кількості страховиків за рахунок неспроможності виконання вимог адекватності капіталу. – Прозорість діяльності страховиків України. – Підвищення довіри населення до страхування, що призведе до збільшення надходжень страховиків від основної операційної діяльності.	– Проблеми кадрів (недостатня кількість андеррайтерів, актуаріїв). – Зниження кількості страховиків на ринку та розвиток олігополії. – Непрозора організаційна структура, без чіткого розподілу і доцільного розділення зобов'язань та ефективної системи забезпечення передачі інформації. – Недосконалість механізму залучення міжнародних експертів для регулятора та для ринку. – У разі невдачі запровадження, зниження чи повної втрати довіри до страховиків з боку населення зменшаться надходжень страховиків від основної операційної діяльності.

Європейські органи нагляду за страховою діяльністю дійшли до висновку, що діагностичні, оздоровчі та превентивні інструменти регулювання будуть ефективними лише тоді, якщо правильно досліджений ланцюг причин виникнення неплатоспроможності. Наглядові органи під час перевірки повинні мати інструменти індикації системи управління ризиками та системи менеджменту.

Наглядові органи в різних країнах використовують широке коло інструментів: від електронного використання звітів компаній та їх аналізу з метою виявлення проблем на місцях, включаючи кооперацію з компаніями та неформальне спілкування з ними. Велику цінність для регулятора також має зовнішня інформація, наприклад ринкові чутки про агресивні ціни, новини в електронних джерелах та пресі.

Удосконалювати державну систему регулювання потрібно для того, щоб підвищити надійність вітчизняних страховиків та наблизити національний страховий ринок до світового рівня. Актуальним є завдання формування пруденційного нагляду, який передбачає облік у страховиків таких показників, як відповідна фінансова звітність та бухгалтерський облік, адекватна оцінка страховиком рівня ризику, якісна внутрішня система контролю та управління за ризиками, на ранніх стадіях розвитку виявлення недоліків у діяльності страховиків [2].

Отже, проаналізувавши основні методики підвищення рівня фінансової безпеки в Європейському Союзі можемо сказати, що впровадження нової Директиви має на меті підвищення конкурентоспроможності та фінансової безпеки страховиків в Україні. Імплементація позитивно позначиться на страхових компаніях, що діють на території однорідного страхового ринку ЄС, оскільки вона сприяє оптимізації їх діяльності на підставі однорідних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болгар Т.М. Впровадження «Solvency-II» – шлях до фінансової безпеки страхового ринку / Т.М. Болгар // Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. з міжнар. участю, 1 груд. 2016 р.– 10 січ. 2017 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – С. 19.

2. Данильчук С. П. Формування та розвиток страхового ринку України : диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр» : спец. 8.03050801 – фінанси і кредит магістер. програма – управління фінансами суб'єктів господарювання / Софія Петрівна Данильчук ; наук. керівник к.е.н., доцент О. О. Луцишин. – Тернопіль, 2017. –

124 с.

3. Шапенко Л. О. Міжнародний досвід адміністративно-правового регулювання страхування у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності / Л. О. Шапенко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 3. – С. 85-86.

4. Юхименко В.М. Solvency II в Україні: Проблеми впровадження вимог до платоспроможності страхових організацій/ В.М. Юхименко//Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2015. – №12. – С. 193.

Болдова Ю. А.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФББ 17-8к

Науковий керівник:

Болдова А.А.,

к. пед. н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОЇ БЕЗПЕКИ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКІВ

Ключові слова: глобалізація, фінансова безпека, фінансовий ринок.

Економічна й фінансова глобалізація це ключовий процес розвитку світової економіки наслідком якого є нова якість економічних зв'язків, що дозволяє називати глобальну економіку принципово новим явищем, яке не мало аналогів в історії раніше [3].

Глобалізаційні процеси супроводжуються зростанням ризику виникнення нестабільності фінансового ринку тому одним із головних завдань держави є обмеження негативних наслідків. За таких обставин особливу роль відіграє система безпеки держави, насамперед – фінансової, як базової економічної безпеки країни в цілому.

В сучасних умовах виникає послаблення державного контролю за розвитком грошово-кредитних відносин, лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків, особливе підвищення значення валютних відносин та зростання міжнародної мобільності капіталу і посилення впливу валютної сфери на процеси, що відбуваються в сучасному секторі економіки [1].

Фінансову безпеку розглядають як стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [2].

Для стабілізації фінансової безпеки варто вжити заходів:

1. Покриття дефіциту бюджету через керованість інфляційними процесами в державі.
2. Надання переваг довгостроковим борговим зобов'язанням, що попередить нестабільність і постійне напруження в фінансуванні витрат бюджету у разі короткотермінових запозичень.
3. Посилення довіри до уряду і держави, що сприятиме залученню довгострокових запозичень.
4. Формування надійної системи страхування ризиків та захист споживачів високоризикових продуктів.
5. Обмеження допуску нерезидентів на ринок державних цінних паперів, оскільки вплив на фінансову стабільність нерезидентів посилює ряд спекулятивних дій як на первинному, так і на вторинному фондовому ринках.
6. Формування активної інвестиційної політики та інвестиційного клімату як чинників притоку капіталів.
7. Розвиток системи антиінфляційних заходів із боку владних структур держави які відвертатимуть фінансову небезпеку.
8. Розробка заходів антиінфляційної політики у сферах зовнішньоекономічної, виробничої, інституційної, фінансової, кредитної, соціальної та інших сферах діяльності.
9. Створення бюджету розвитку та формування політики розвитку, розробити стратегію фінансової безпеки України.

10. Застосування пільгового режиму оподаткування тих підприємств, які активно проводять інвестування у сферу розширення виробництва на території України за пріоритетними напрямками.

11. Удосконалення валютного законодавства, достатніх резервів національного банку, ефективної валютної політики в державі як гарантів стабільності і конвертованості національної валюти.

12. Створити єдину державну інформаційну базу, яка охоплювала б усі фінансові кредитні установи [2].

В сучасних умовах держава повинна створити підтримку для фінансових посередників та інститутів, оскільки з них й починається стабілізація фінансової системи країни і вже потім поступово переходити на більш загальний рівень таким чином формуючи багаторівневу, стабільно функціонуючу систему фінансової безпеки як окремих фінансових ринків, фінансової сфери так і економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Болдова А. Фінансова безпека: національний інтерес / Антоніна Андріївна Болдова : Міжнар. наук.-практ. конфер. [Фінансова безпека і системі забезпечення національних інтересів: проблеми та перспективи], (м. Полтава, 18-19 квітня 2012 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка [та ін.]. – Полтава : ПолтНТУ, 2012. – С. 49-50.

2. Ілюк І. Фінансова безпека держави та її місце в умовах глобалізації [Текст] / Іванна Ілюк. 2010 - КНТЕУ, Чернівці – С. 13-16.

3. Фінансова глобалізація: загрози і переваги для інвестиційної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parta.com.ua/ukr/referats/view/4004/> - заголовок з екрану.

Венгуренко А.В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Венгуренко Т.Г.,

старший викладач кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова стійкість комерційного банку, фінансовий менеджмент, фінансовий контроль, банківська система.

Із прискоренням розвитку людства зменшуються періоди між виникненням глобальних економічних криз, зростають їх масштаби, а головне із сфери виробництва вони переміщуються у сферу фінансів. У свою чергу, в цій сфері акценти зміщуються у банківський сектор. На сьогодні проблема забезпечення фінансової безпеки банків є найважливішим чинником не тільки національної, але й міжнародної економіки [1].

Система фінансової безпеки банку – це сукупність фінансових важелів і методів діагностики, а також нейтралізації кризових явищ для забезпечення стабільної і ефективної діяльності банківської установи. Вона повинна вирішувати такі завдання:

- 1) здійснення моніторингу фінансового стану банку для раннього виявлення ознак його кризового стану;
- 2) визначення масштабів кризового стану;
- 3) дослідження основних факторів, що обумовлюють кризовий стан банку;
- 4) розробка і реалізація заходів щодо запобігання криз;
- 5) контроль за виконанням заходів щодо забезпечення фінансової безпеки банку й оцінка отриманих результатів;
- 6) забезпечення стабільної та ефективної діяльності банку як в

короткостроковому, так і довгостроковому періодах [2].

Значна кількість проблем у сфері забезпечення фінансової безпеки банків призводить до зниження ефективності їх діяльності. Основними проблемами є такі: банки недостатню увагу приділяють контролю над ризиками; уповільнена реакція на кризові ситуації; нездатність здійснювати ефективне фінансове управління.

Втрата контролю над станом зовнішнього і внутрішнього середовищ обумовлює розвиток кризових ситуацій у банку. Головною проблемою є те, що про необхідність забезпечення фінансової безпеки згадують тільки тоді, коли вже неможливо уникнути кризи. Тому необхідно інтегрувати систему фінансової безпеки безпосередньо в систему управління банком, що дасть можливість не тільки вживати заходи щодо нейтралізації кризових явищ у діяльності банку, але й здійснювати поточний моніторинг кризового середовища з метою більш швидкого реагування на загрози, що виникають. Це також дозволить впливати на ефективність діяльності банку шляхом оптимізації фінансового управління [5].

Можна виділити такі компоненти системи фінансової безпеки банку:

1. Мета – забезпечення стабільної, безкризової та ефективної діяльності банку.

2. Функції:

- визначення потенційних проблем, до складу яких входять такі параметри, як ідентифікація проблеми, оцінка її масштабів, визначення факторів, що призвели до виникнення проблеми і можуть погіршити ситуацію;

- усунення проблем – вибір необхідних важелів впливу на проблему, а також визначення методів її усунення;

- контроль результативності – аналіз ефективності здійснених заходів і повторна перевірка наявності даної проблеми;

- забезпечення ефективного фінансового управління шляхом використання відповідного фінансового інструментарію та специфічних методів фінансового управління [4].

Підвищенню рівня фінансової безпеки банківського сектору економіки України сприятиме розробка методичних підходів до

оцінки системи фінансової безпеки банківського сектору національної економіки. Основними критеріями ефективності системи фінансової безпеки банківського сектору національної економіки, на наш погляд, слід вважати максимізацію прибутку і оптимізацію його якості, а також максимізацію ринкової вартості вітчизняних комерційних банків.

Отже, фінансова безпека банку – це важлива складова фінансової, це такий стан банківської установи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку. Крім того, ефективність застосованих коштів і засобів захисту має вимірюватись і з урахуванням зменшення тривалості часових інтервалів на здійснення такого захисту з урахуванням вартісного чинника [3]. Це означає, що система фінансової безпеки банківського сектору має включати комплекс охоронних заходів, оптимальних за часом реакції на загрози і прийнятними за вартістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека [Текст] / О. І. Барановський; Ін-т екон. прогнозування. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Болгар Т. Н. Мониторинг уровня финансовой безопасности банков – необходимое условие экономической безопасности страны [Текст] / Т. М. Болгар // Академічний огляд. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2008. – № 1. – С. 68–72.
3. Вовченко Р. С. Напрями підвищення фінансової безпеки банківського сектору економіки України / Р. С. Вовченко // Фінансовий простір. - 2013. - № 3. - С. 87-92
4. Герасимов П. А. Экономическая безопасность банка: концептуальный подход [Текст] / П. А. Герасимов // Банковские услуги. – 2006. – № 4. – С. 20–30.
5. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент [Текст] / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.

Вишневська Л. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: фінансова безпека, фінансовий механізм, загрози та ризики, економічна безпека, суб'єкт господарської діяльності, система забезпечення фінансової безпеки.

Фінансова безпека суб'єктів господарської діяльності є однією з важливих складовою економічної безпеки держави і розглядається як стан грошово-кредитної, бюджетної, валютної, фінансової, банківської, податкової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити належне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Важливим завданням в умовах економічної кризи, що характеризується високим рівнем фінансових ризиків, є гарантування фінансової безпеки підприємства, для забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання.

Проблематиці даного питання присвячена велика кількість праць як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема М.Ю. Дмитрієва, М.М. Єрмошенко, О.І. Барановський, В.В. Бурцев, О.Д. Василик, Я.А. Жаліло, Н.П. Капустін, О.Ф. Новикова, Є.А. Олейніков, Г.А. Пастернак-Таранушенко.

Фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його

фінансових інтересів, місій і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів [1].

Основною метою забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання є захист його фінансових активів, власності і працівників від внутрішніх і зовнішніх загроз фінансової природи, їх своєчасне виявлення і, за можливості, усунення причин їх виникнення [2].

До основних загроз фінансовій безпеці сучасних підприємств в Україні належать рейдерство, фінансова нестабільність банків, що обслуговують підприємства, менталітет та недбалість працівників під час виконання посадових обов'язків, неправильне податкове планування, неправомірні дії осіб, що здійснюють податкові перевірки, оперативних співробітників і слідчих, недосконалість нормативно-правової бази для роботи бізнесу тощо.

Ефективне забезпечення фінансової безпеки підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України неможливе без системного підходу до нього. Тому актуальною задачею є формування механізму управління фінансовою безпекою підприємств як прояву комплексного підходу до організації такої системи. Механізм управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності повинен включати сукупність взаємопов'язаних процесів планування, регулювання, мотивації та контролю, які забезпечують фінансову стійкість підприємства [3].

До основних напрямків забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності можна віднести: створення відділу економічної безпеки та його імплементація в організаційну структуру управління підприємством; запровадження моніторингу рівня економічної безпеки та її складових, а також прогнозування ризиків та розробка заходів з їх нейтралізації; створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство; використання сучасних технологій захисту інформації (систем кодування і шифрування); впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю; розробка системи правил та режимів безпеки.

Система заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності повинна здійснюватися адресно,

тобто співробітники підприємств, на яких будуть покладені обов'язки з управління цим процесом, повинні володіти методиками і навичками здійснення відповідних дій щодо нейтралізації загроз фінансовій безпеці [4]. При своєчасному розробленні та застосуванні заходів із нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства розширюватиметься поле щодо створення стимулів для ефективного використання ресурсного потенціалу, запровадження інноваційних проектів на підприємствах України.

Отже, механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства є невід'ємним елементом системи його управління. Досягнення необхідного для функціонування й успішного розвитку рівня фінансової безпеки є можливим завдяки розробленню та реалізації взаємоузгоджених дій державних регулюючих органів і керівництва суб'єктів господарювання. Саме розроблення інструментів механізму управління фінансовою безпекою підприємств повинно стати предметом подальших досліджень у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячова, А.М. Ашуєв [за наук. ред. М.М. Єрмошенка]. – К. : Національна академія управління, 2009. – 78 с.
2. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Львів : [б. в.], 2011. – 236 с.
3. Васильчак С. В. Управління фінансовою безпекою підприємства / С. В. Васильчак, Н. В. Процикевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.18. – С. 151-153.
4. Голуб Р. Принципи формування систем фінансової безпеки суб'єктів господарювання / Р. Голуб // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 778. – С. 112 – 114.

Вітик К.І.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Діденко Л.В.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

БАНКРУТСТВО БАНКІВ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ

Ключові слова: банкрутство банків, ліквідація, нестабільна загальноекономічна ситуація, іноземний капітал, банківський сектор.

Стабільність економічного розвитку будь якої країни вимагає налагодження її фінансової системи. Банківська діяльність безпосередньо впливає на ефективність і стабільність функціонування як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки в цілому. В Україні з кожним роком все більша кількість банків ліквідуються або банкрутують. Ці проблеми пов'язані з недосконалістю української банківської системи, вирішення яких потребує суттєвих зусиль з боку провідних фахівців та працівників НБУ.

Банкрутство та ліквідація комерційного банку характеризується масштабними негативними економіко-соціальними наслідками, в порівнянні з банкрутством промислового підприємства. Нездатність банківської установи погасити свої зобов'язання призводить до збитковості клієнтів, вкладників, акціонерів і держави.

Основні причини, які призводять до банкрутства банків поділяються, з одного боку, на зовнішні, які не залежать від керівництва установи та її акціонерів, а з іншого, на внутрішні, які спричинені чинниками, що існують в середині установи. До зовнішніх причин на сьогоднішній день відносять: призупинення темпів росту та нестабільність загальносвітової та внутрішньої економіки; втрата довіри до банку, наприклад від неправильного управління; загальноекономічна ситуація, коли відбуваються масові

паніки серед вкладників банківських установ; рейдерські атаки, які цілеспрямовано направлені на знецінення активів банку, що в подальшому призводять до їх можливого продажу, або ліквідації. До внутрішніх причин відносять: недотримання законодавства, особливо в частині про підтримання необхідного рівня всіх показників; обман органів влади, який викликаний приховуванням інформації від контролюючих суб'єктів про справжній стан з платоспроможністю фінансової установи; некомпетентне керівництво, що залежить від рівня корпоративної культури установи; спекуляція; недоліки внутрішньобанківської системи, яка безпосередньо залежить від проведеної політики всередині установи [1].

Труднощі, з якими стикаються комерційні банки щодо здійснення профілактичних антикризових заходів, зумовлюються, насамперед, відсутністю у переважної їх більшості служб контролінгу. За браком об'єктивної інформації про реальний фінансовий стан кожного банку не можна оперативно нейтралізувати ризики та попереджувати фінансову кризу. У багатьох банках у супереч відповідній постанові Правління НБУ «Про затвердження змін до Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України» від 3.12.01р. №494 не запроваджено внутрішнього аудиту, а там, де він є, виконується суто формально [2].

Найбільш впевнено на ринку почувають себе сьогодні державні банки, або такі, що мають значну частку держави у статутному капіталі, адже вони отримують «дофінансування» з бюджету. Також не можна не помітити зростання питомої ваги та значущості для українського банківського сектору іноземного капіталу: не даремно ТОП15 найбільш надійних банків у країні у 2017 році очолюють відразу чотири іноземних банки. Станом на жовтень 2017 року рейтинг очолюють такі банки, як: Креді Аґріколь Банк (Credit Agricole, Франція), Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща), Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія), Укрсиббанк (BNP Paribas Group, Франція). Завершує першу п'ятірку найбільш надійних банків Ощадбанк, в якому держава гарантує 100% вкладів [3].

Позитивним кроком щодо стабілізації у банківській системі стало прийняття Закону України № 2085 «Про внесення змін до

деяких законодавчих актів України щодо відповідальності пов'язаних з банком осіб». Перший позитивний момент – це вимога щодо розкриття інформації про тіньових власників банків, які до того мали змогу уникати банківського нагляду, використовуючи офшорні схеми виводу капіталу та різноманітні інструменти де-персоніфікації. Прийнятий Закон надав Національному банку ефективні інструменти ідентифікації пов'язаних осіб. Контроль за операціями з пов'язаними особами забезпечується не тільки за рахунок запровадження адміністративної та кримінальної відповідальності, а й низкою інших змін, унесених до Закону України «Про банки і банківську діяльність» [4].

Отже, для ефективної роботи банківських установ необхідно постійне визначення й прогнозування стану ринку банківських послуг, всебічне планування банківської діяльності й оперативне управління фінансовими ресурсами банку. Процес планування повинен передбачати розробку бізнес-плану банку, який є основою управління як окремими видами діяльності і банківськими продуктами, так і банком в цілому. Поліпшення стану банківських установ можливе за умови вирішення таких задач: поліпшення управлінського контролю за банківськими операціями та структурними підрозділами банку; здійснення адаптації кредитної політики до ринкових вимог і внутрішньобанківських потреб; досягнення і дотримання надійної структури кредитного портфеля; розробка заходів для підвищення ефективності роботи відділень і інших банківських підрозділів; створення умов для ефективного управління активами і пасивами; надання клієнтам комплексу високоякісних банківських послуг; розробка стандартів в якості обслуговування клієнтів і забезпечення їх отримання; планування ефективної маркетингової програми і її здійснення [2].

Таким чином, на мою думку, використання банківськими установами зазначених заходів допоможе уникнути неплатоспроможності та, відповідно, банкрутства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Меньшова А.Ю. Причини виникнення та шляхи запобігання банкрутства комерційного банку: монографія / А.Ю.Меньшова. – Х. :

ХДТУБА, 2008. – 146 с.

2. Євенко Т. І. Банкрутство комерційних банків: причини виникнення та шляхи запобігання / Т. І. Євенко // Інноваційна економіка. 2013, Вип. 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%95%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/inek_2013_6_67.pdf

3. Рейтинг самых надежных банков Украины в 2017 году / [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://forinsurer.com/rating-banks>

4. Белінська Г. В. Актуальні проблеми банківської системи України: причини виникнення та шляхи розв’язання / Г. В. Белінська // Фінанси, облік, банки. – 2016 №1(21) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%95%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/2835-5712-1-SM.pdf>

Волкова Ю.М.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В КРИТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, індекс інвестиційної привабливості.

Економіка будь-якої держави не може ефективно функціонувати без інвестицій. Проблема їх залучення гостро постає перед багатьма державами, і Україна – не виняток. Інвестори визначають доцільність

розміщення коштів в країнах світу даючи оцінку інвестиційному клімату. Інвестиційний клімат країни найкраще можна проаналізувати, використовуючи міжнародні рейтинги, які складаються різними установами, організаціями та об'єднаннями. Однією з причин чому в Україні не спостерігається серйозного притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) є те, що наша держава посідає одне з останніх місць в міжнародних рейтингах, а це як відомо погіршує інвестиційну привабливість.

Великий вклад у дослідження проблематики оцінки інвестиційної привабливості зробили як вітчизняні науковці: І.О. Бланк, А.А. Брюховецька, М.С. Герасимчук, А.В. Матвійчук, О.В. Нечипорук, С.В. Юхимчук, так і зарубіжні: Р. Харро, Е. Хансен, Р. Хоутр, Е. Чемберлін. Вони пропонують різні методи для вирішення цієї проблеми, починаючи з першої ланки виробництва – підприємства та закінчуючи державою. Проте, для більшості запропонованих підходів характерна орієнтація лише на розрахунок фінансових показників, котра залишає певні питання невирішеними.

Інвестиційний клімат – це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорації) [3, с. 16]. На сьогоднішній день у результаті економічної рецесії умови для інвестування в Україні є несприятливими. Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається першочерговим завданням, від розв'язання якого залежить економічна стабільність в країні.

Для початку проаналізуємо інвестиційний клімат України, який визначається Європейською Бізнес Асоціацією. Оцінювання відбувалось за п'ятибальною шкалою за результатами оцінок 71 керівників компаній-учасниць ЄБА, [1, 2]. За перше півріччя 2018 року Індекс інвестиційної привабливості України склав 3,1 з можливих 5 балів. В Європейській Бізнес Асоціації наголошують, що вже другий рік поспіль Індекс тримається на рівні вище трьох балів. Це означає, що Індекс вийшов з негативної площини та перейшов у нейтральну. Так, в кінці 2017 року він склав 3,03, у кінці 2016 року – 2,85, у кінці 2015 року – 2,57. З того часу Індекс сягав позначки

вище трьох балів у 2011 році і складав 3,39. Це був один з найбільших показників. Позитивні зрушення є. Наприклад, незадоволених інвесткліматом у 2017 році було 58%, зараз їх кількість на 20% зменшилась – це суттєво. Але маємо ще багато над чим працювати. 38% інвесторів досі незадоволені бізнес-кліматом. Бачимо сигнал того, що в країні поступово починають відбуватись зміни, але темпів збавляти не можна. Найбільша причина незадоволення – високий рівень корупції. Про це говорить 46,1% підприємців. На другому місці – відсутність довіри до судової системи (40,6%), на третьому – відсутність земельної реформи (35,9%).

За результатами дослідження Світового банку Doing Business 2018, за легкістю ведення бізнесу Україна піднялася за рік на 4 позицій і зайнявши 76 місце із 185 можливих [1, 2]. Підвищення позиції України в рейтингу Doing Business-2018 року, це певний сигнал про позитивні зміни в міжнародних оцінках її бізнес-клімату. Індeksi та макроекономічні показники є своєрідною візитною карткою, які опосередковано характеризують підприємницький та інвестиційний клімат в країні. Індекс економічної свободи складається американським дослідницьким центром The Heritage Foundation і газетою The Wall Street Journal і відповідно до методології усі країни поділяються на такі типи, як «вільні», «переважно вільні», «помірно вільні», «переважно не вільні», «репресивні». Позиція України погіршилася на 4 пунктів, у 2017 вона посідає 166 місце зі 178 країн, і відповідно до класифікації є країною з репресивною економікою. Індекс економічної свободи України становить в загальному 48,1 балів із 100 можливих. Дослідники відзначають, що Україна погіршила свої позиції за вісьмома з 10 показників, найгірша ситуація з гарантіями прав власності (20 балів), інвестиціями (15 балів), управлінням державними витратами (28 балів). За результатами Індeksu сприйняття корупції від Transparency International Україна лишається однією з найбільш корумпованих країн світу і найкорумпованішою країною Європи, у 2017 займає 130 місце зі 180 позицій, з індексом сприйняття корупції 30 балів із 100 можливих. Основними причинами такого стану є монополізація бізнесу, неможливість його довгострокового планування та високий

рівень державних корупціонерів.

Проте, незважаючи на низку перешкод, Україна залишається привабливою для іноземних інвесторів. Привабливість України як інвестиційного об'єкта характеризується тим, що найбільша частка загального обсягу інвестицій припадає на промисловість, а саме 29,6% від загального обсягу інвестиційних вкладень. Ще 29,4% припадає на фінансову та страхову діяльність. Тобто найбільшою популярністю користуються галузі, які переживають піднесення і зорієнтовані на внутрішнє споживання. Найбільшими інвесторами є Сполучені Штати Америки, Кіпр, Великобританія, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Польща. Однак, як приплив так і відтік інвестицій між Україною і Кіпром являють собою операцій великих українських промислових підприємств з метою оптимізації оподаткування, а також виділення коштів для розвитку міжнародних структур власного бізнесу. За більш ніж десять років, офшорна економіка Кіпру відіграє важливу роль в якості притулку для виведених українських грошей.

Для зовнішнього інвестора фінансовий сектор є привабливим завдяки вищим (порівняно з європейськими країнами) процентним ставкам і значним темпам динаміки масштабів банківської діяльності. Важливою проблемою інвестиційної політики в Україні є нерівномірність її здійснення, тому її необхідно проводити в кожному регіоні країни, виходячи з його можливостей і потреб розвитку.

Основними проблемами, що перешкоджають визнанню України як інвестиційно привабливої держави, можна визначити такі: 1) суттєве податкове навантаження; ставка податку на прибуток в Україні (18%) та ставка ПДВ (20%) є вищими, ніж у багатьох країнах Центрально-Східної Європи; проте з огляду на високу порівняно з країнами ЄС прибутковість вкладення капіталу ця різниця не є значною перепорою для інвестицій; водночас стримуючими чинниками для поліпшення інвестиційного клімату є інші податки та податкові платежі [4, с. 169]; 2) корупція на всіх ланках влади, непрозорість процедур прийняття рішень органами виконавчої влади; 3) недієздатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, а також низький рівень захисту інвесторів [4, с. 169]; 4) військові дії на Сході України, адже через окуповані території йде

великий відтік капіталів; також існує великий ризик для інвестора, зокрема іноземні інвестори стикаються з невизначеністю щодо того, наскільки їхні інвестиції в Україну охороняються в час збройного конфлікту й військової окупації.

Зауважимо, що Україна має значний інвестиційний потенціал, адже володіє багатими природними ресурсами, має вигідне географічне розташування, родючі ґрунти, сприятливий клімат, також має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки, має добре розвинену інфраструктуру. Крім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності відносно дешевої кваліфікованої робочої сили. Але, незважаючи на ці переваги, стан інвестиційної привабливості України сьогодні залишається незадовільним, а інвестиційний клімат – ризикованим.

Тому для вирішення зазначених проблем з метою покращення інвестиційної привабливості України варто звернути увагу на такі заходи: 1) зниження податкового навантаження та забезпечення стабільності політичного середовища; 2) боротьба і викорінення корупції на всіх ланках влади, а також забезпечення прозорості процедур прийняття рішень центральними та місцевими органами виконавчої влади; 3) боротьба з інфляцією, згладжування циклічних коливань економіки, зниження рівня безробіття; 4) забезпечення ефективного функціонування правової сфери, вдосконалення законодавства; 5) оновлення судової системи, необхідність повернути довіру до судів, авторитет суду та суддів не повинен ставитись під сумнів; 6) впровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування. Висновки з цього дослідження. На основі

Отже, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається низькою, оскільки інвестиційний клімат в Україні є досить ризикованим, що спричинило зменшення загальної кількості інвестицій в країну. Відсутність прогресу в боротьбі з корупцією, відсутність прогресу в судовій реформі; продовження корупції в податковій сфері негативно позначається на бізнесі. Незважаючи на всі мінуси, які відштовхують іноземних інвесторів, в Україні є деякі позитивні зміни, серед яких можна відзначити: незначне спрощення

митного оформлення; торгівля все-таки стала простішою; помітили прогрес з відшкодуванням ПДВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Індекс інвестиційної привабливості України у 2017 року. - Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.eba.com.ua/static/press-releases/PressR_28122017.pdf. - Назва з екрана
2. Дослідження Doing Business–2018. – Офіційний сайт Doing Business [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>. – Назва з екрана
3. Коваленко С.О. Інвестиційний клімат України та напрями його покращення [Електронний ресурс]/ С.О.Коваленко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2012_38/12ksaaun.pdf . – Назва з екрана
4. Третяк Н. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н. Третяк // Фінансовий простір. – 2013. – № 3. – С. 165–170.

Волошина І. В.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ШЛЯХИ ВЗАЄМНОГО ВПЛИВУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ І ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансова безпека держави, фінансова безпека підприємства, фінансова політика.

Сучасний економічний стан фінансової сфери нашої країни, який характеризується поступовим виходом із затяжної економічної кризи, однак продовжує загрожувати державним інтересам, має вплив на актуалізацію проблеми фінансової безпеки держави.

Тому забезпечення фінансової безпеки на всіх рівнях фінансово-кредитної сфери є найбільш актуальним завданням суспільства, держави, підприємств і організацій всіх форм власності, підприємців, кожного громадянина. У зв'язку з цим реалізація на практиці рекомендацій щодо підтримання фінансової безпеки на належному рівні сприятиме завершенню ринкових перетворень у фінансово-кредитній сфері країни, зростанню рівня забезпеченості фінансової безпеки підприємств, підвищенню захищеності людини.

Фінансова безпека держави виступає як ступінь захищеності фінансових інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, валютної, банківської, інвестиційної, митно-тарифної, розрахункової та фондової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку.

У той же час, під фінансовою безпекою підприємства розуміють такий фінансовий стан, який характеризується, по-перше збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпеченням розвитку своєї фінансової системи [1, 2].

Зрозуміло, що фінансова безпека підприємства як сукупність умов і чинників характеризує поточний стан його фінансової діяльності, стабільність, стійкість і поступовість її розвитку. Одночасно фінансова безпека на рівні підприємства є складовою фінансової безпеки країни і виступає з одного боку, як ступінь інтеграції фінансової системи підприємства в національну фінансово-

кредитну сферу, з іншого, певною мірою як незалежність фінансової системи підприємства від фінансово-кредитної сфери країни, що характерно для ринкових умов.

Аналіз стану фінансової діяльності підприємства з боку держави має спиратися на набір індикаторів фінансової безпеки, що дозволить виявити і якісно оцінити прийдешні загрози, а також реалізувати комплекс програмно-цільових заходів щодо стабілізації обстановки на ньому. Для цього потрібні наскрізні індикатори стану фінансової безпеки від національного рівня до підприємства.

Методичний підхід до вибору наскрізних критеріїв та індикаторів фінансової безпеки для держави і підприємства має забезпечувати:

- оцінку кризових ситуацій у фінансовій діяльності держави і підприємства;
- оцінку впливу загальнодержавних і регіональних кризових ситуацій у фінансово-кредитній сфері на стан фінансової безпеки підприємства;
- виділення пріоритетів і траєкторій фінансового розвитку підприємства та їхню відповідність національним інтересам країни у фінансово-кредитній сфері;
- розробку й обґрунтування програмно-цільових заходів на рівні країни щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Розробка системи наскрізних критеріїв і параметрів фінансової безпеки держави і підприємств повинна базуватися на використанні наступних загальнометодологічних ознак:

- комплексності, тобто необхідності аналізу й урахування всіх сторін об'єкта вивчення, а саме фінансової діяльності підприємства;
- системності - врахування всіх взаємозв'язків і взаємозалежностей фінансової безпеки держави і фінансової безпеки підприємства;
- варіантності (альтернативності) - виявлення й обґрунтування декількох варіантів виходу з кризової ситуації у фінансовій діяльності підприємства або усунення загроз;
- прийнятного ризику - тобто розробки і реалізації доступних заходів щодо недопущення виникнення граничних ситуацій у фінансовій діяльності підприємства.

Принципові вимоги до системи наскрізних параметрів фінансової безпеки держави і підприємства мають бути наступними:

- можливість одночасного використання даного параметра фінансової діяльності підприємства у центральних і регіональних органах виконавчої влади;

- сумісність даного параметра фінансової безпеки підприємства на центральному і регіональному рівнях з діючою в країні системою обліку, статистики і прогнозування;

- достатній ступінь конкретності і визначеності параметра, що дозволяє давати однозначну оцінку фактичному стану фінансової безпеки підприємства в цілому з позицій забезпечення фінансової безпеки держави і регіону;

- можливість здійснювати моніторинг і прогнозування чинників на рівні підприємства, які впливають на рівень загроз фінансовій безпеці держави і регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про основи національної безпеки України № 964-IV від 19.06.2003 // [www. http://www.rada.kiev.ua](http://www.rada.kiev.ua)

2. Гладченко Т. М. Економічна безпека підприємницької діяльності // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Зб. наук. Праць. Вип. 26. – К.: ВПЦ «Київський університет», Ін-т міжнарод. відносин, 2015, - С. 295-299.

3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки // Економіст. – 2013, - №8 с. 65-67.

Гавриленко А.С.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

МОНІТОРИНГ ДОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Ключові слова: банки, економічні нормативи діяльності банків, банківські ризики.

Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій. Регулювання та банківський нагляд здійснюється відповідно до Конституції України, Закону України «Про банки і банківську діяльність», Закону України «Про Національний банк України», інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів Національного банку України [1].

Економічні нормативи діяльності банків (economic ratios; regulatory ratios for banks) – показники, встановлені Національним банком України з метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому. Національний банк України встановлює такі економічні нормативи, що є обов’язковими до виконання всіма банками: нормативи капіталу, нормативи ліквідності, нормативи кредитного ризику, нормативи інвестування [2].

Ключове значення у забезпеченні стійкості банківської системи України належить системним банкам, у тому числі АТ КБ «Приватбанк» (табл.1).

**Значення економічних нормативів діяльності банків
України та АТ КБ «Приватбанк» станом на 01.07.2018 [3]**

Норматив	Значення економічних нормативів (станом на 01.07.2018)	
	банківська система України	АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
H1	120 353,0	20 478, 394
H2	16,44	18, 39
H4	56,61	38, 37
H5	104,21	147,44
H6	94,82	100,19
H7	20,02	5,81
H8	155,56	0,00
H9	14,01	0,46
H11	0,0002	0,06
H12	0,16	0,07

Станом на 01.07.2018 року норматив H2 для банківської системи становить 16,44% при пороговому мінімальному значенні 10%. Це найкращий результат за останні чотири роки, який свідчить про те, що система стабілізувала свій стан, істотно підвищила платоспроможність і готова своєчасно виконувати всі свої зобов'язання перед клієнтами і партнерами. Норматив H2 для АТ КБ «ПРИВАТБАНК» становить 18, 39%, що вказує на те, що АТ КБ «ПРИВАТБАНК» в порівнянні з іншими банками, на 1,95% більше бере на себе частки ризику, що її беруть на себе власники банку, а не кредитори та його вкладники.

Норматив миттєвої ліквідності (H4), який повинен становити не менше 20%, виконували всі банки, як і норматив поточної ліквідності (H5), який не повинен бути менше 40%. Нормативи ліквідності (H4, H5 і H6) – індикатори того, наскільки достатніми є розміри ліквідних активів банку, таких як готівкові або кореспондентські рахунки. Адже банк може бути платоспроможним, але в якийсь момент мати

труднощі з проведенням платежу клієнта. Усі ці показники для АТ КБ «ПРИВАТБАНК» станом на 01.07.2018 достатні. Нормативи Н7 та Н9 розкривають ризики кредитного портфеля банку. Нормативи концентрації кредитного ризику «в одні руки» (Н7) та кредитного ризику за операціями з інсайдерами (Н9) є одними з найважливіших. Якщо занадто багато кредитів видано одній групі клієнтів, а ще гірше – власникам банку, то в разі фінансових труднощів у цієї групи проблеми виникають у самого банку. На жаль, бізнес-модель більшості великих банків як мінімум допускала таку ризиковану модель кредитування. Якщо ж говорити про іноземні банки, то вони масово порушили Н7 в зв'язку з девальвацією гривні: заборгованість за великими кредитами часто була валютною, а капітал банку завжди гривневий. В порівнянні із середнім показником по системі банків України АТ КБ «ПРИВАТБАНК» має більш стійку позицію (Н7): загалом по системі банків України - 20,02%, АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - 5,81%, відповідно Н9 -14,01% та 0,46%.

Таким чином, націоналізація АТ КБ «Приватбанк» позитивно вплинула на рівень фінансової стійкості банку, що призвело до стабілізації банківської системи України загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України: від 07.12.2000 із змінами і доповненнями, внесеними : від 23.03.2017. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2121-14>

2. Олешко А.А., Побоча А.А. Антикризове управління фінансовими корпораціями: навчальний посібник / А. А. Олешко, К. П. Побоча; Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2017. – 442 с.

1. Показники банківської системи [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593

Гацанюк В. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМДз-17-1

Науковий керівник:

Богріновцева Л. М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Ключові слова: страхові компанії, страхові послуги, страховий ринок, фінансова безпека.

Удосконалення системи пруденційного нагляду за діяльністю страхових компаній сприятиме реалізації підходів до забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг та відновлення довіри клієнтів до страховиків. Крім того, пошук дієвих механізмів забезпечення ефективного функціонування страхових компаній можливий при формуванні дієвого механізму управління фінансовою безпекою страхових компаній.

Фінансова безпека страхових компаній розглядається як одна із найважливіших ланок економічної безпеки, і її забезпечення повинно бути нерозривно пов'язане з підтриманням економічної безпеки держави в цілому. У загальному випадку під економічною безпекою прийнято розуміти певну систему, що забезпечує захист і попереджає різні загрози, спрямовану на дотримання економічних інтересів господарюючого суб'єкта та утримування організації від критичного збитку [1].

Концептуальні засади щодо забезпечення фінансової безпеки страховика досліджено у працях вітчизняних та зарубіжних учених, таких як: Базилевича В.Д., Барановського О.І., Єрмошенко А.М., Нікіфорова П.О., Кучерівської С.С., Панков Ю.В., Папка О.С., Рубана О.О., Ткаченко Н.В. та багатьох інших. Разом із тим, варто зазначити недостатність розробки саме теоретичних аспектів визначення фінансової безпеки страхової компанії.

У загальному випадку під терміном «фінансова безпека» розуміють систему, спрямовану на визначення небезпечних внутрішніх і зовнішніх факторів, запобігання загрозам фінансової незалежності, а також запобігання ризикових ситуацій і критичного збитку ресурсам організації, здатну підтримувати сталий економічний розвиток і досягнення стратегічних цілей.

У сфері страхування фінансова безпека являє собою скоріше «такий стан фінансів страхової компанії, за яким показники що, його характеризують, не перевищують допустимих меж, забезпечуючи не тільки нормативне, а й ефективне і доцільне функціонування страховика» [2].

Можна виділити три основних напрямки підтримки фінансової безпеки страховика: підтримання фінансової стійкості; збереження необхідного рівня платоспроможності; управління фінансовими ресурсами.

Для визначення рівня фінансової безпеки в першу чергу необхідно оцінювати фінансову безпеку і стійкість страхової компанії. З цією метою використовуються такі показники: відношення власних коштів страхової компанії до величини страхових резервів, боргове навантаження на страхову компанію, частка власного капіталу в пасивах, показник збитковості [3].

Також на першому етапі оцінки фінансової безпеки страхової компанії слід оцінити достатність фактичного розміру маржі платоспроможності (ДФМП). За допомогою даного показника визначається, чи достатньо скоригована величина власного капіталу для погашення ризиків, прийнятих на себе страховиком. Оптимально, коли даний показник знаходиться в межах інтервалу 100-200%.

На заключному етапі оцінюється якість управління фінансовими потоками страховика. Фінансовий потік являє собою сукупність рухів фінансових ресурсів в рамках певного часового інтервалу, пов'язаних з формуванням і використанням капіталу і отриманням кінцевого результату від його використання.

Основними завданнями аналізу будь-яких фінансових потоків є виявлення причин їх незбалансованості (надлишку або нестачі фінансових ресурсів), а також пошук джерел їх надходження і витрачання. У систему аналізу також можливе включення показників

ефективності і ліквідності грошових потоків, а також коефіцієнти варіації і синхронізації позитивного і негативного грошового потоків [4].

В економічній літературі прийнято вважати, що збереження фінансової безпеки страхових компаній можливо шляхом виконання всього трьох умов:

- 1) рівень оборотного капіталу повинен перевищувати встановлений мінімальний норматив в тому ж періоді;
- 2) власний капітал повинен становити не менше 30% рівня страхових резервів;
- 3) динаміка зміни чистого грошового потоку повинна бути позитивною.

Основою фінансової безпеки є перевищення оборотного капіталу над його нормативом, що представляє собою запас фінансової стійкості страхових компаній. Таким чином, знижуються ризики втрати платоспроможності при впливі негативних зовнішніх чинників. Ситуація дефіциту оборотних коштів викликає необхідність коригування бюджету доходів і витрат, інвестиційного плану, пошуку додаткових джерел фінансування, а також зміни планових нормативів [5]. Тому, забезпечення фінансової безпеки є першочерговим завданням для економічної безпеки організації в цілому, а також для збереження незалежності, прибутковості і фінансової стійкості страховика.

Отже, можна зробити висновок про те, що страховий ринок та фінансова безпека його учасників є важливою складовою ринкової економіки і виступає, з одного боку, засобом захисту бізнесу і добробуту людей, а з іншого – комерційною діяльністю, що приносить прибуток та значні інвестиції в економіку. Роль страхових компаній у ринковій економіці, зобов'язує їх приділяти особливу увагу організації власних фінансів, і як наслідок, забезпеченню фінансової стійкості та платоспроможності всього ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабець І. Г. Інтегральна оцінка безпеки страхового ринку України / І. Г. Бабець, О. Й. Жабинець // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 223–228.

2. Олійник В. М. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія / В. М. Олійник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 287 с.

3. Оцінювання фінансово-економічної діяльності страхових компаній: адаптивність зарубіжного та вітчизняного досвіду: монографія / О. М. Гончаренко, І. М. Ненно, О. С. Світлична та ін.; за ред. І. М. Ненно. – Одеса: Астропринт, 2015. – 208 с.

4. Фурман В. М. Особливості управління економічною безпекою сучасних страхових компаній як одного із видів фінансових установ / В. М. Фурман, Н. В. Зачосова // Агросвіт. – 2016. – № 15. – С. 20-25.

5. Волкова В. В. Тенденції розвитку страхового ринку в умовах нестійкого ринкового середовища / В. В. Волкова // Економіка і регіон. – 2016. – № 1 (56). – С. 17–24.

6. Кострач Л.М. Тенденції розвитку страхових компаній в Україні / Л.М.Кострач, Л.О. Рудь // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України: електронне наукове видання. – Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України. – 2015. – №2. – С.135-154

Гончар С. В., Кочемлюк Н. С.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБД-16-3

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: механізм управління фінансово-економічної безпеки підприємства, управління фінансово-економічної безпеки, фінансова безпека, фінансова безпека підприємства.

Стійкий розвиток та зростання економічного потенціалу вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин значною мірою залежить від наявності надійної та ефективної системи фінансово-економічної безпеки. Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, поряд з такими її складовими, як інтелектуальна, кадрова, інформаційна, політико-правова, екологічна. В сучасних умовах перед підприємствами стоїть проблема забезпечити фінансово-економічну безпеку шляхом запровадження відповідного механізму управління.

Проблеми забезпечення фінансово-економічної безпеки присвячені праці таких дослідників, як: Бланк І., Барановський О., Бойкевич О., Васильців Т., Волошин В., Горячева К., Домбровський В., Єпіфанов А., Мартюшева Л., Марченко О., Мойсеєнко І., Пластун О та ін.

Загалом механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства являє собою сукупність його основних принципів, функцій, методів, прийомів, інструментів і стимулів. В основі механізму управління фінансово-економічної безпеки підприємства – лежить системне поєднання певних функцій, інструментів, методів та організаційного, нормативно-правового й аналітичного забезпечення, створених на базі принципів забезпечення фінансової безпеки, що об'єктивно існують як економічні закономірності, а також формуються суб'єктами управління фінансовою безпекою підприємства для досягнення та захисту його фінансових інтересів. Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи на всі сфери діяльності підприємства. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові економічної безпеки, а зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці. [1]

На сьогоднішній день функціонування сучасних українських підприємств ускладнене трьома особливостями економічної ситуації в країні:

По-перше, українські підприємства діють у постійно мінливих економічних умовах, які характеризуються нестабільністю політичних, економічних і суспільних відносин.

По-друге, у будь-якій взаємозалежній економіці поділ праці повинен опиратися на координуючий механізм. Результатом координації в економіці є створення системи зв'язків, яка полягає в скороченні витрат на пошук партнерів і ведення операцій.

По-третє, на більшості сучасних підприємств відсутній цілісний механізм управління фінансово-економічною безпекою, що в свою чергу обумовлює появу сукупності проблем виробничого і невиробничого характеру.

Саме через ускладнення економічної ситуації країни виникає необхідність пошуку нового підходу до управління економічними системами, сутність якого полягає в обов'язковому дотриманні принципу безпечності функціонування та ефективного існування.

Фінансова безпека підприємства є складним, динамічним явищем і потребує розробки такого механізму її забезпечення, який би враховував усі її характеристики та умови функціонування суб'єкта господарювання. Функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки має бути спрямоване на: визначення фінансових інтересів суб'єкта господарювання, які потребують захисту в процесі його функціонування; виявлення на ранніх стадіях загроз, як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, які не дозволяють суб'єкту господарювання реалізувати фінансові інтереси; розробку та реалізацію системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків. [2]

Отже, фінансово-економічна безпека виступає як основний елемент і чинник формування економічної безпеки підприємства. Забезпеченню фінансової безпеки повинна приділятися особлива увага на кожному підприємстві. Механізм управління фінансово-економічною безпекою, повинен забезпечувати інтеграцію економічних процесів на підприємстві, зв'язувати разом внутрішні ресурси й зовнішнє середовище, надавати конкурентні переваги для досягнення поставлених цілей діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові [електронний ресурс]– режим доступу : <http://fkd.org.ua/article/viewfile/57391/53753>
2. Клименко, Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [текст] / т. В. Клименко // вісник ждту. Серія: Економічні науки. – 2016- С. 335–343.
3. Ареф'єва, О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки [текст] / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – С. 47 – 54.

Гороховець Є. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група АЕ-16-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

Ключові слова: соціально-економічні ризики, діджиталізація, роботизація, зайнятість.

Сьогоднішній розвиток технологій призводить до кардинальних змін в економіці та формування нового типу промислового виробництва в основі якого - великі дані, роботизація, технології доповненої реальності, штучний інтелект. Разом із покращеннями, які може принести Ера інновацій, виникає питання щодо можливості настання негативних наслідків.

Першим потужним трендом Четвертої промислової революції є проникнення цифрових технологій у всі сфери діяльності. Технології відкривають нові можливості для промисловості, підвищення її ефективності, розроблення інноваційних продуктів та послуг [1]. Це в свою чергу призводить до інтенсифікації праці та змін в соціально-трудових відносинах. Все більшого розповсюдження набуває проектна форма зайнятості, коли працівники долучаються до виконання певного виду робіт, переважно на короткий термін. Особливого розвитку набуває ринок «фрілансерів» - осіб, що забезпечують себе роботою самостійно, при цьому їхня погодинна оплата праці перевищує середню погодинну оплату праці найманих працівників [2;3]. Віддалена робота (роботи поза межами звичних офісів) набуває все більшого розповсюдження. За даними Міжнародної організації праці 17 % працівників в Європі постійно використовують інформаційно-комунікаційні технології (телефон, планшет, ноутбуки, комп'ютер та ін.) для виконання роботи поза межами офісу [3;1]. Це призводить до зменшення витрат часу на дорогу, збільшує мобільність працівників, може сприяти балансу часу між роботою та особистим життям. Разом з тим, це підвищує психологічне навантаження на працівників, збільшує тривалість робочого дня та сприяє втручанням роботи в час зазвичай відведений для особистого життя. Для регулювання віддаленої роботи в ЄС, ще в 2002 році укладено Європейську рамкову угоду, натомість в національному законодавстві досі не виписані ці поняття.

Наступним трендом промислової революції є роботизація. На робітників покладаються завдання, які раніше виконувались працівниками, при цьому відсутність оподаткування робітників, на відміну від використання робочої сили, спонукає до подальшого розповсюдження цих технологій. За оцінками дослідників [4] збільшення на одиницю кількості робітників в розрахунку на тисячу осіб працюючого населення може призвести до зменшення зайнятості населення на рівні 0,18-0,34 процентних пунктів та заробітної плати на 0,25-0,5 відсотків, що при тотальній роботизації може бути значним викликом для суспільства.

Наступним напрямом Четвертої промислової революції є розробка Штучного інтелекту. На думку експертів [1] поява штучного

інтелекту допоможе підвищити світовий ВВП, принесе відчутний дохід світовій економіці та сприятиме вирішенню всіх проблем людства, кардинально змінить наше життя, зробивши його ефективнішим та продуктивнішим. Разом з тим, поява таких технологій може призвести до вивільнення великої кількості працівників. Вже зараз підвищеному ризику піддані працівники робота яких може бути структурована та вибудовано чіткі алгоритми зрозумілі для обробки сучасними машинами. Великі ІТ компанії в Індії впроваджують комп'ютерні технології написання програмного коду, зменшуючи штат працівників, у результаті чого, лише в 2017 році вивільнено 56 тис. працівників [5]. В США розроблено комп'ютерну систему штучного інтелекту IBM Watson, яка здатна відповісти на питання задане природною мовою, що дає можливість користувачу отримати юридичну консультацію з вихідною точністю 90 % в порівнянні з 70 % при підготовці консультації людиною [6].

Поширення технологій доповненої реальності, як ще один тренд технологічного розвитку, може скласти значну конкуренцію для сфери розважальних послуг та туризму. Віртуальні подорожі можуть зменшити кількість туристів, вплинувши на доходи авіакомпаній та туристичних центрів всього світу.

Незважаючи на низку ризиків що може принести розвиток технологій, залишається безліч можливостей для реалізації. Україна має значний потенціал для розвитку ІКТ як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. За даними звітів Всесвітнього економічного форуму за Індексом мережевої готовності (Network Readiness Index), що вимірює схильність країн використовувати можливості, які продукуються інформаційно-комунікаційними технологіями, Україна піднялась з 81 позиції (2013 р.) до 64 позиції (2016 р.). Також Україна входить до ТОП 30 локацій для передачі замовлень на розробку програмного забезпечення та займає 37 місце в рейтингу привабливості ІТ-аутсорсингу. Одну із ключових ролей в формуванні нового типу економіки має людський потенціал та можливості людей до продуктивної зайнятості

Для підвищення міжнародної конкурентоспроможності України, та формування високотехнологічної економіки необхідно розвивати дві складові сфери ІКТ: експортноорієнтовану та внутрішню

орієнтовану . Так, в короткостроковому періоді вітчизняні ІТ компанії мають здійснити переорієнтацію з продажу часу кваліфікованої робочої сили на продаж знань, а в довгостроковому – від продажу закордон інтелектуальних послуг до продажу програмних продуктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ерік Найман Цифрова економіка: глобальні бізнес-тренди Рейтинг Бізнес в офіційних цифрах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rating.zone/tsyfrova-ekonomika-hlobalni-biznes-trendy/?fbclid=IwAR0ISkm6dO7cyh40i_lFWehT6JJR5TLgSCTAfClGW2KeRCRps-8_6-frMr0
3. Исследование доходов фрилансеров. Сравнительный анализ почасовых ставок на международном рынке. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.payoneer.com/downloads/freelancer-income-report-ru-2018.pdf>
4. Working anytime, anywhere: The effects on the world of work ISBN: 978-92-2-130472-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_544138.pdf
5. Robots and jobs: evidence from us labor markets Daron Acemoglu Pascual Restrepo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nber.org/papers/w23285.pdf> National Bureau of Economic Research
6. Индия массово избавляется от айтишников. Украина на очереди BusinessViews [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://businessviews.com.ua/ru/tech/id/indija-massovo-izbavljaetsja-ot-ajtishnikov-ukraina-na-ocheredi-1695/>
7. О сингулярности и что произойдет при 4-й промышленной революции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://savenergy.info/page/o-singuljarnosti-i-hto-proizojdet-pri-4-j-promyshlennoj-revoljucii/?fbclid=IwAR0zTJ6-9DXPgWU4gz3DO3Corov14A7ZmF3vhGZYXvvL-ne7R3MQV1KATso>

Губська Д. Ю., Філіпюк І. М.

Університет державної фіскальної
служби України,
група ФБД-16-3

Науковий керівник:

Побоча К. П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної
служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКУ ЯК ОСНОВА ЙОГО СТІЙКОСТІ

Ключові слова: банк, фінансова безпека, банківський нагляд, банківський контроль, банківське регулювання.

Безпека банків входить до фінансової безпеки країни як особлива частина. Банківська система є найважливішою складовою фінансово-кредитної сфери будь-якої держави. І саме тому рівень фінансової безпеки держави визначає стан банківського сектору.

Фінансові посередники є каталізаторами глобалізації завдяки новітнім сучасним інформаційним технологіям. Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір містить загрози фінансовій стійкості банків, які посилюються під дією економічної кризи але, разом з тим, відкриває і нові можливості для розвитку вітчизняного фінансового сектора [3].

Питання інструментарію забезпечення фінансової безпеки комерційних банків недостатньо висвітлено сучасною економічною наукою. На сьогоднішній день можна казати про відсутність єдиного переліку зовнішніх, внутрішніх методів та інструментів фінансової безпеки комерційного банку.

Характеризуючи фінансову безпеку комерційних банків, необхідно зупинитися на ключових параметрах: фінансова безпека забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан банку; сприяє ефективній діяльності банку; якісно організована фінансова безпека

дозволяє на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності банку, а також нейтралізувати вплив криз для запобігання банкрутства.

З однієї сторони банк, як будь-який господарюючий суб'єкт, має економічну самостійність і, відповідно, він може сам робити певні кроки, направлені на досягнення фінансової безпеки. З іншої сторони, на його діяльність впливає держава, у якій є власні інструменти впливу на діяльність банківських установ [2].

Комерційні банки є об'єктами управління, в які входять всі аспекти його фінансової діяльності, включаючи капітал, ліквідність і платоспроможність, запозичені та залучені ресурси, активи, фінансові інструменти, банківські продукти та послуги, фінансові результати і податки.

Зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків є однією з важливих груп, до яких належать: банківське регулювання; банківський нагляд; банківський контроль.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” банківське регулювання – одна з функцій Національного банку, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства [1].

Одним з найважливіших зовнішніх методів забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки банків є здійснення банківського нагляду. Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” банківський нагляд – це система контролю й активних дій Національного банку, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами в процесі їх діяльності законодавства України й установлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи й захисту інтересів вкладників [4].

Останньою групою зовнішніх інструментів забезпечення фінансової безпеки банків згідно з базовою класифікацією є банківський контроль. Більшість економічних словників зовнішній банківський контроль визначають як контроль з боку центрального банку за діяльністю комерційних банків. Тобто, це система

економічних відносин, спрямованих на забезпечення надійності, ефективності, законності, безпеки банківської діяльності та підвищення ефективності діючої системи фінансової безпеки банківських установ.

Специфіка контролю за банками і банківською діяльністю з боку держави обумовлена низкою особливостей властивий банківському сектору, а також його ролі в безпеці країни. По-перше, банківська система опосередковує проходження платежів практично всіх економічних суб'єктів країни, по-друге, банківській системі притаманний високий рівень системного ризику, який поширюється не тільки на саму банківську систему, а й на всю економіку країни, по-третє, грошові потоки, що проходять через банківські канали піддаються ретельному відстеженню з боку органів фінансового та правоохоронного контролю [2].

У процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачається планування і здійснення сукупності заходів, поєднаних за функціональною ознакою в комплексну систему забезпечення безпеки банку. Тож для ефективної подальшої його діяльності необхідно, щоб рівень безпеки був відповідний. Оскільки переходу України до ринкових відносин стали притаманні різного роду кризи.

Кризи, як правило, супроводжуються різноманітними негативними явищами в економіці. За таких обставин банківський сектор все більше стає об'єктом різного роду протиправних і злочинних дій. З огляду на це безпека банківського бізнесу набуває ознак самостійного виду суспільних взаємовідносин і поряд з необхідністю відповідного правового регулювання потребує відповідного забезпечення безпеки для його ефективної діяльності.

Отже, систему фінансової безпеки необхідно інтегрувати в систему управління банком, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиковим середовищем банку і ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення. Дія системи повинна ґрунтуватися на принципах мінливості, обачності, об'єктивності, безперервності і оперативності, конфіденційності, комплексності і системності, явності в інтерпретації результатів, що дозволить забезпечити стабільну, безкризову та ефективну діяльність банку.

Таким чином, оцінка поточного рівня теоретичної бази, необхідної для побудови системи фінансової безпеки банку, показала, що існує не тільки принципова можливість цього, а й накопичена достатня маса теоретичних і практичних знань у даній області.

Головні проблеми - відсутність чіткої системи знань, а також їх адаптації до умов сучасної української економіки. Тому, побудова ефективно діючої системи фінансової безпеки банків є необхідною умовою як стабільності окремо взятого банку, так і банківської системи в цілому. З урахуванням ключової ролі безпеки банківської системи в комплексі безпеки країни, дані завдання можна поставити в розряд першочергових для національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність». Зі змінами від 13.04.2012 // Відомості Верховної Ради. – 2013. - №21.- 208 с.
2. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський // за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова - Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2009. - 295 с.
3. Савченко Л.А. Законодавче закріплення поняття фінансового контролю, завдань органів фінансового контролю та принципів їх діяльності / Л.А. Савченко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2000. — № 3. — С. 215–225.
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / НБУ - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Дудник Л. Р.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФБД-15-4

Науковий керівник:

Онишко О.В.,

к.ю.н., доцент кафедри господарського права
та процесу,

Університет державної фіскальної служби
України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Ключові слова: національна безпека, фінансова безпека, забезпечення фінансової безпеки.

Серед основних чинників, які впливають на незалежність та суверенність нашої держави є стан її фінансової безпеки. Завдяки цьому забезпечується економічна стійкість країни, ефективна система соціального захисту населення, відповідний рівень обороноздатності, підвищення рівня життя населення та вирішення цілого переліку актуальних проблем, які можна вирішити завдяки надійній та стійкій фінансовій безпеці України. У зв'язку з швидкими змінами на світових фінансових ринках та переплетену систему економічних відносин у структурі світового господарства, стан фінансового сектору контролювати все складніше. У такому випадку перед державою постає потреба у використанні заходів щодо забезпечення її фінансової безпеки.

Вивченням питань фінансової безпеки займалися багато науковців, серед них: О. Барановський, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, О. Коваль, О. Колодізев, С. Кульпінський, Т. Луцик-Дубова, В. Мунтіян, Е. Олейніков, В. Предборський, О. Савицька, А. Сухоруков, В. Федосова та інші.

Аналізуючи наукові публікації, можна знайти досить велику кількість визначень поняття «фінансова безпека», зокрема: думку

М. Єрмощенко, фінансова безпека – це такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інтересів, достатністю обсягів фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення в цілому, що забезпечує ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток [2].

Прийнято визначати фінансову безпеку перш за все за показниками функціонування економічної системи держави, а саме за відповідний уривок фінансового року або періоду. Такими показниками є: рівень інфляції, сальдо платіжного балансу, стійкість грошової одиниці, сума зовнішнього та внутрішнього боргу та інші.

Як стверджує О. Барановський, фінансова безпека є однією з найважливіших складових економічної безпеки. З урахуванням панівного положення, що займає фінансова складова у сучасній економіці, можна характеризувати останню як економіку, що керується в своїй основі фінансовим чином, через фінансові механізми, за допомогою фінансових важелів і стимулів й у фінансових цілях [3].

А. Сухоруков у своїй монографії визначає фінансову безпеку держави як захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність держави раціонально використовувати фінансові ресурси [2].

Забезпечення фінансової безпеки держави ґрунтується на механізмі забезпечення фінансової безпеки, який є системою організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави.

Аналізуючи механізм забезпечення фінансової безпеки, бачимо, що він має досить складну структуру, яка, у свою чергу, потребує відповідної інфраструктури.

За фінансову безпеку в цілому мають відповідати Президент України, Верховна Рада України, Рада національної безпеки і оборони України та структури, що нею координуються, а за функціональні напрямки фінансової безпеки – економічний блок Кабінету Міністрів України з виділенням відповідних підрозділів,

Розрахункова палата і Національний банк України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, а також органи судової влади і прокуратури [1].

Зростання рівня фінансової безпеки держави потребує постійних ефективних дій, які мають містити заходи у сфері бюджетної, монетарної, фінансової політики, фондового ринку, приватного сектору економіки тощо. На нашу думку, структурні зміни в економіці у таких сферах як реформування тарифної політики, зміна податкових пільг, скорочення витрат на утримання апарату державної влади, зміни в енергетичному, житлово-комунальному господарстві, зниження податкового навантаження на приватний сектор, можуть стати поштовхом у створенні нового механізму підтримки економічного зростання, що у свою чергу, зміцнить фінансову стійкість та безпеку країни.

Тому, варто здійснити систему заходів у напрямках:

- регулювання страхового ринку за допомогою важелів державного регулювання з метою сприяння його розвитку;
- регулювання корпоративних відносин, що полягає в узгодженні законодавства держави з міжнародними стандартами, зростання якості вимог корпоративного управління, визначення прав та обов'язків емітентів та інвесторів за допомогою формування ефективної системи державного регулювання ринків капіталу та проведення дій для запобігання шахрайству;
- регулювання фондового ринку, що проявляється у зростанні капіталізації та ліквідності ринку цінних паперів, забезпеченні поетапних змін, що посприяють інтеграції ринку у світовий фінансовий простір;
- вдосконалення валютної політики за рахунок зменшення рівня доларизації економіки, стимулювання здійснення операцій з використанням національної грошової одиниці та оптимізації структури золотовалютних резервів шляхом нарощення в них частки золота;
- удосконалення монетарної політики, з метою подолання дефіциту платіжних засобів, зменшення частки готівки у загальному обсязі грошової маси, зниження рівня інфляції, припинення відтоку

капіталу за кордон і загалом забезпечення потреб економічного зростання країни;

- удосконалення бюджетної системи України шляхом проведення реформ з метою покращення якості прогнозів макроекономічних показників, підвищення результативності бюджетних витрат, зменшення зовнішнього боргу, підвищення рівня управління державним боргом тощо.

Підсумовуючи наведене вище, робимо висновок, що фінансова безпека є важливою складовою національної безпеки країни і від рівня її стійкості залежить добробут країни. Тому задля забезпечення фінансової безпеки в державі необхідно виробити механізм її забезпечення і одночасно, впровадити дієву інфраструктуру для підтримання фінансової безпеки. Серед головних чинників у зростанні фінансової безпеки країни виступає постійний моніторинг та аналіз оцінки її рівня з подальшою розробкою та впровадженням заходів, які стосуватимуться зміцнення фінансової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гапонюк О. І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення/ О. І. Гапонюк // [Електронний ресурс]. – Вісник Приазовського державного технічного університету 2014р. Економічні науки № 27. – Режим доступу:<file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/36455-69009-1-SM.pdf>

2. Коваль О. А. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення / О. А.Коваль // Тиждень науки. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 16–20квітня 2018 р. / редкол. : В. В. Наумик (відпов. ред.) [Електронний ресурс]. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2018, Україна. - Режим доступу: <http://www.zntu.edu.ua/>

3. Радіонов Ю. Д. Фінансова безпека України: проблеми та шляхи забезпечення/ Ю.Д. Радіонов // [Електронний ресурс]. – Економіка та держава № 11/2015. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2015/16.pdf

Євгієнко О. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Ключові слова: економічна безпека, інноваційний розвиток, інноваційна активність, фінансування інноваційних робіт, інвестиційні ресурси.

Рівень інноваційної безпеки характеризується станом розвитку науково-технічного потенціалу підприємства, його спроможністю на достатньому рівні генерувати позитивні зрушення в економіці, які є потрібними для забезпечення та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і світових ринках[2].

Стратегія економічної безпеки включає, перш за все, систему превентивних заходів, реалізовану через регулярну, безперервну роботу всіх підрозділів суб'єкта підприємницької діяльності з перевірки контрагентів, аналізу передбачуваних угод, експертизі документів, виконання правил роботи з конфіденційною інформацією[1].

Економічна безпека визначається взаємозалежною системою її різних рівнів [3].

Глобальний рівень – сукупність заходів, спрямованих на забезпечення сталого світового економічного розвитку, метою якого є досягнення максимальної безпеки та високого рівня життя для кожної особистості незалежно від нації або національності.

Наднаціональний (міжнародний) рівень – стан світової економіки, за якого забезпечуються взаємовигідне співробітництво країн у вирішенні національних і глобальних проблем людства,

вільний вибір і здійснення ними незалежної стратегії соціально-економічного розвитку за активної участі в міжнародному поділі праці. Міжнародна економічна безпека забезпечується за допомогою створеної світовим співтовариством системи міжнародних економічних організацій – МВФ, МБРР, ВТО.

Макроекономічний рівень – сукупність умов і чинників, які забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до розвитку. У процесі інтернаціоналізації виробництва, включення національної економіки у світове господарство економічна безпека країни взаємопов'язана з міжнародною економічною безпекою.

Регіональний рівень – здатність регіональної влади забезпечити конкурентоспроможність, стабільність, стійкість економіки території, органічно інтегрованої в економіку країни.

Мікроекономічний рівень – стан найбільш ефективного використання його ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування.

Особистісний рівень – стан життєдіяльності людини, за якого забезпечується правовий та економічний захист життєвих інтересів, дотримання конституційних прав та обов'язків.

Ключовими ризиками економічній безпеці є: критичне гальмування економічного розвитку країни та погіршення основних макроекономічних показників; згортання промислового виробництва; зниження економічної активності, насамперед інвестиційної; погіршення добробуту населення та зростання рівня безробіття; посилення боргового тиску, насамперед, у державному секторі; підвищення рівня тіньової економіки[6].

Процеси фінансування значно впливають на обсяги і структуру інноваційної діяльності підприємств. Незначне збільшення фінансування інноваційної діяльності не спроможне забезпечити належний рівень її розвитку.

Чинником, що стримує збільшення інноваційної активності підприємств є відсутність платоспроможного попиту на інноваційну продукцію. Це зумовлене недостатніми темпами становлення сучасного і масштабного ринку інноваційної продукції в Україні, а також неспроможністю більшості вітчизняних товаровиробників бути

рівноправними партнерами на міжнародному ринку інноваційних товарів і послуг[5].

Держава є координатором та творцем інноваційної безпеки, яка активізує розвиток ринково орієнтованих механізмів стимулювання діяльності інноваційного розвитку підприємства.

Головною причиною низької інноваційної активності підприємств – це відсутність довгострокових мотивацій організації високопродуктивної інноваційної діяльності, оскільки інноваційна діяльність є низькорентабельною та більш ризикованою, порівняно з іншими видами діяльності [4].

Ризик в інноваційному підприємстві – вірогідність втрат, що виникає при вкладенні підприємницькою фірмою засобів у виробництво нових товарів і послуг, в розробку нової техніки і технології, які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку, а також при вкладенні засобів у розробку управлінських інновацій, які не принесуть очікуваного ефекту[5].

Найважливішою метою діяльності підприємства є створення інноваційної безпеки підприємства, яка є складовою його інноваційного розвитку та через формування механізму і особливостей впливу інновацій, що складає ефективну систему фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аванесова Н.Е. Системний підхід до формування стратегії забезпечення економічної безпеки оборонної промисловості України в умовах євроінтеграції / Н.Е. Аванесова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2017. – Вип. 57. – С. 20-27.

2. Бабець І.Г. Концептуальні засади стратегії економічної безпеки інтеррегіонального співробітництва України з країнами ЄС. – 2016.

3. Білик Р.І. Економічна безпека регіону у системі сучасної регіональної політики України 2016 / Р.І. Білик // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2013. — № 2. – С. 31-37.

4. Богдан Н.М. Формування економічної безпеки регіону через реалізацію його економічних інтересів як умова забезпечення регіонального розвитку/ Н.М. Богдан, А.П. Косяк // Економіка і регіон. – 2013.

5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держкомстат. – К. : Вид-во "Лібра", 2013. – С. 360

6. Максимова Т. С. Формування інноваційної політики підприємства / Т. С. Максимова, О.В. Філімонова, К. В. Лиштван // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20) – С. 181-183.

Івасюк О. М.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМС-17-1

Науковий керівник:

Богріновцева Л.М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Ключові слова: банківська система, банківські установи, безпека банків, фінансова безпека.

Забезпечення повноцінного виконання банківським сектором національної економіки свого функціонального призначення, поступального соціально-економічного розвитку, зростання добробуту населення в умовах ринкової трансформації неможливе без підвищення фінансової безпеки самого банківського сектору. Важливість фінансової безпеки банків зумовлена її прямим впливом на розвиток усіх сфер життя суспільства, а недостатньо надійне функціонування однієї з ланок або учасників цієї системи здатне спричинити серйозні порушення і деформацію у всіх економічних сферах держави.

Фінансова безпека визначається більшістю вчених як такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної та податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до негативних впливів, спроможністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та її зростання [5].

Специфіка контролю за банками і банківською діяльністю з боку держави обумовлена низкою особливостей властивих банківському сектору, а також його ролі в безпеці країни. По-перше, банківська система опосередковує проходження платежів практично всіх економічних суб'єктів країни, по-друге, банківській системі притаманний високий рівень системного ризику, який поширюється не тільки на саму банківську систему, а й на всю економіку країни, по-третє, грошові потоки, що проходять через банківські канали піддаються ретельному відстеженню з боку органів фінансового та правоохоронного контролю [1].

Серед потенційних загроз фінансовій безпеці банків в Україні на перше місце припадає виникнення економічної та/або фінансової кризи в країні (67 %). На другому місці – зміни у законодавчій базі (45 %). На третьому – протиправні дії третіх осіб (44 %). Також загрозою фінансовій безпеці банків є поява нових іноземних банків в Україні (35 %) та зміни у політиці НБУ (30 %) [3].

Якщо звернутися до підсумків діяльності банківської системи України за 2017 рік оприлюднених на офіційному сайті Національного банку України, то станом на 01.01.2018 року балансовий капітал українських банків за 2017 рік збільшився на 23,3 млрд. грн. до 192,6 млрд.грн. Збільшився на 26,7 млрд. грн. і склав майже 205,0 млрд. грн. регулятивний капітал українських банків. В пасивах банківської системи частка капіталу складала 15,1%, в результаті чого а коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу становив 18,3%, якщо рекомендоване НБУ значення не менше 10%. Такі значення показників свідчать про достатню капіталізацію банківської системи на протязі 2017 року [3].

Проаналізувавши підсумки діяльності банківської системи України за 2016 та 2017 роки, можна дійти висновку, що лідером у сфері організації фінансово-економічної безпеки банку, довіри вкладників, впровадження провідних банківських послуг, а також лідером за кількістю клієнтів є «ПриватБанк». Оскільки «ПриватБанк» взаємодіє з зовнішніми організаціями, то основна мета безпеки банку полягає у виключенні можливості нанесення йому збитків або упущення вигоди та забезпечити його ефективну діяльність і якісну реалізацію всіх операцій та угод [4].

Головним критерієм ефективності та якості безпеки банку є стабільність його фінансового й економічного розвитку відповідно до планів і завдань незалежно від зміни ситуації. У «ПриватБанк» існує служба внутрішнього аудиту, що представляє собою самостійний структурний підрозділ банку, який є органом оперативного контролю Наглядової Ради. Створюється за рішенням вищого органу Банку з метою перевірки й оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання призначених обов'язків співробітниками Банку.

У процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачається планування і здійснення сукупності заходів, поєднаних за функціональною ознакою в комплексну систему забезпечення безпеки банку. Тож для ефективної подальшої його діяльності необхідно, щоб рівень безпеки був відповідний. Оскільки переходу України до ринкових відносин стали притаманні різного роду кризи. За таких обставин банківський сектор все більше стає об'єктом різного роду протиправних і злочинних дій. З огляду на це безпека банківського бізнесу набуває ознак самостійного виду суспільних взаємовідносин і поряд з необхідністю відповідного правового регулювання потребує відповідного забезпечення безпеки для його ефективної діяльності [2].

Враховуючи все вищевикладене, можна сформулювати наступне визначення системи фінансової безпеки банку: сукупність взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних і контрольних заходів фінансового характеру, які повинні оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень і нівелювати вплив ризиків внутрішнього й зовнішнього середовищ. Отже, систему фінансової безпеки необхідно інтегрувати в систему управління банком в умовах ринкової трансформації, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиковим середовищем банку і ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру / О.Барановський // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf?sequence=1>.

2. Богріновцева Л. М. Проблеми та перспективи забезпечення фінансової безпеки банківських установ / Л. М. Богріновцева, А. В. Смішко // Аналіз сучасних підходів до ефективного використання потенціалу економіки країни : матер. міжн. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 18-19 серпня 2017 року / Наук. економічна організація «Перспектива». – Дніпро : НО «Перспектива», 2017. – С. 95–96.

3. Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

4. Офіційний сайт «ПриватБанк» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua>.

5. Фінансова безпека банківської діяльності: навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків» / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар]; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.

Істоміна А.І.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: банківська система, державний банк, фінансовий ринок, Національний банк України.

Впродовж трьох років банківський сектор України переживає глибоку кризу, яка викликана, як геополітичними змінами та виходом з ринку іноземних інвесторів, так і загальноекономічними тенденціями, серед яких можна відзначити відсутність динаміки

розвитку реального сектору економіки, зменшення рівня доходів населення та суб'єктів господарської діяльності, прискорення темпів інфляції та девальвацію гривні. Стан української банківської системи можна характеризувати як нестійкий, що підриває довіру до банків як з боку професійних учасників фінансового ринку, так і з боку громадян, що в свою чергу призвело до вилучення населенням своїх заощаджень з банків, погіршення якості кредитного портфелю та підвищення кількості неплатоспроможних банків.

Крім наведеного, до деструктивних факторів розвитку банківського сектору можна віднести невиважену політику Національного банку України, відсутність стратегії розвитку, невиправдане застосування адміністративних заходів впливу, заполітизованість системи управління, що також призвело до формування цілого комплексу негативних тенденцій у розвитку банківського сектору [1]. Відповідно до офіційних статистичних даних Національного банку України, на початку 2014 року кількість банків, що мали ліцензію становила 180, а станом на кінець березня поточного року – лише 82. Погіршення стану фінансового сектору України засвідчують і світові рейтинги. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017, (The Global Competitiveness Index), за показником «Довіра до банків» Україна посідає останнє 138 місце [2].

З точки зору збалансування інтересів учасників ринків та захисту національних інтересів України, доцільно було б дотримуватись приблизно рівних пропорцій банківського капіталу в формулі *«державні банки – іноземні – вітчизняні комерційні другого рівня»*. Таке збалансування у практичному плані може коливатися часткою кожної з груп в межах 30–40%, залежно від кон'юнктури ринків капіталу.

Натомість, зарубіжний досвід засвідчує, що за умов істотних фінансових проблем приватних банківських установ, основою стабільності банківської системи виступають банки, які є власністю держави. В таких країнах, як Португалія, Австрія, Ісландія з метою стабілізації ситуації в банківській системі, державним органам управління довелося націоналізувати декілька приватних банків.

Стабілізуючи фінансовий сектор економіки державні органи Німеччини збільшили власну присутність у банківській системі країни понад 50% [3].

В Україні впродовж останніх років поряд з очищенням банківської системи від неплатоспроможних установ, відбулося і збільшення кількості банків з державною участю.

Так, у державній власності перебуває від 94% до 100% акцій АТ «Ощадбанк», ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «Укргазбанк» і за свідченням офіційної статистики, станом на 01.04.2018 структура власності активів банківської системи України була представлена наступним чином: банки з приватним українським капіталом складають близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні банки – 52%. [4].

Проте протягом 2016-2017 років збитки банків як з іноземним капіталом, так і з вітчизняним приватним капіталом зменшувалися, а збитки групи банків з присутністю державного капіталу зросли в 6 разів. Основними причинами збитковості банків з участю державного капіталу є: недосконалість діючого законодавства щодо специфічних особливостей діяльності держаних банків на фінансовому ринку та неефективні методи управління банками пов'язані зі значними ризиками, які допускаються з боку генеральних менеджерів. Наприклад, 95% активів Ощадбанку - це кредити видані на потреби великого корпоративного бізнесу. Значна частина кредитних рішень була політично вмотивованою. Концентрація такого ризику з початком банківської кризи, окупації Криму та бойових дій на Донбасі згенерувала сплеск проблемної заборгованості та збитки [5].

Крім того, ринкове становище банків державного сектору та одночасне обіймання одними й тими ж особами посад в органах управління кількох таких банків може мати негативний вплив на конкуренцію на ринку банківських послуг та сприяти неефективному використанню бюджетних коштів і розвитку корупції.

З урахуванням цього, 28.12.2017 Антимонопольним комітетом України були надані рекомендації Міністерству фінансів України щодо необхідності здійснення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції між державними банками та банками з

державною часткою, які унеможливають здійснення ними погодженої поведінки.

Будемо сподіватися, що нинішня модель банківської системи є тимчасовою та перехідною, яка потребує кардинального реформування управління та структури власності державних банків.

Сприяти цьому може відновлення та підтримання належного рівня фінансової безпеки банків, відбудови системи виявлення, класифікації, локалізації загроз та регулювання ризиків банків в умовах мінливого зовнішнього середовища. Якість та ефективність побудованої системи фінансової безпеки банків неможливо оцінити прямими фінансовими показниками, тому що головна мета її діяльності – це недопущення реалізації потенційних загроз [6].

За умов удосконалення підходів до управління діяльністю банків з державним капіталом, такі банки мають достатній ресурсний, стратегічний та репутаційний потенціал до стабілізації ситуації в банківській системі України. Основними шляхами, що повинні покращити ефективність діяльності державних банківських установ, та позитивно вплинути на стабілізацією всієї банківської систем України є: підвищення ефективності розміщення державними банками значної ресурсної бази; перерозподіл ресурсів у перспективні галузі господарства; зменшення впливу «політичних» кредитів на кредитні та інвестиційні портфелі державних банків; покращення умов розвитку ринку банківських послуг і обмеження впливу на нього банків-монополістів; ретельної оцінки фінансових ризиків та адекватного управління ними; перехід до інноваційних механізмів ведення банківського бізнесу.

З першого січня 2018 року Національним банком України зроблений перший крок в цьому напрямку - запроваджено щорічне оцінювання стійкості банків, в процесі якого будуть здійснюватися перевірки якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями, а також оцінювання регулятором достатності капіталу банку за результатами стрес-тестування, що базуватиметься на розроблених Національним банком моделях.

Отже, для банків з державною участю першочерговими завданнями є: налагодження ефективного корпоративного управління, перехід на самоокупність та повну відмову від

державного фінансування, оцінка кредитних ризиків відповідно до Міжнародних стандартів з метою недопущення погіршення якості кредитного портфелю у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Черничко С.Ф., Черничко С.С., Пелехач І.І. Банківський сектор економіки України: огляд основних тенденцій і перспектив розвитку. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2018/01/2-8-2-2017-28.pdf>
2. The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>.
3. Оніщенко В.В. Аналіз діяльності державних банків в Україні / В.В.Оніщенко // Вісник СумДУ - Серія «Економіка». – 2012. – №2. – С. 186-192.
4. Національне рейтингове агентство «Рюрік» / Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2018.pdf
5. Офіційний сайт Ощадного банку України [Електронний ресурс] - Режим доступу : <https://www.oschadbank.ua/ua/>
6. Гребенюк Н.О. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків / Гребенюк Н.О. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Економічна. - 2016. - Вип. 91. - С. 53-64. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhE_2016_91_8
7. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: кол. моногр. / за заг. ред. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2015. – 434 с.
8. Рекомендації Антимонопольного комітету України «Про здійснення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції» від 28.12.2017 № 33-рк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=138949&schema=main>

Копотун А. М.

Університет державної фіскальної служби
України,
група МСБі-15-2

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНТЕХ В УКРАЇНІ

Ключові слова: фінансові інновації, фінансова культура, «ФінТех», маркетплейс, іншуртех.

Сучасні тенденції розвитку фінансового ринку в Україні супроводжуються низьким рівнем фінансової культури, яка відображається у недовірливому ставленні до нових продуктів та інструментів фінансового ринку, спекулятивних вибухах на валютному ринку, а також низькій депозитній активності.

Інновації, які запроваджуються на фінансовому ринку, мають важливе значення не тільки для успішного розвитку національних фінансових систем, але й розвитку економіки держави в цілому.

Фінансові інновації становлять основу інтенсифікації розвитку фінансового ринку, а також відкривають сучасні реалії цифрових технологій у фінансовій сфері та можливостей, які вони відкривають, що зумовлює необхідність дослідження цих новітніх тенденцій та процесів, які отримали назву «ФінТех» (від англ. «FinTech», тобто «фінансова технологія»).

У широкому розумінні поняття «фінтех» означає галузь економіки, яка об'єднує компанії, що використовують новітні розробки для надання якісніших фінансових послуг, а фінтехами називають самі компанії, які належать до цієї галузі [2, с.1194].

Термін «ФінТех» з'явився в 90-х рр. ХХ століття, відтоді принцип роботи фінтехів не змінився: вони з'являються там, де можна запропонувати новий фінансовий продукт, який краще

задовольняє потреби споживачів, ніж наявні, або там, де є шанси надавати послуги дешевше та якісніше. Розглянемо сектори які отримали найбільший обсяг інвестицій за такими напрямками (рис. 1).

Рис.1. Структура ринку «FinTech» за напрямками [2, с.1194]

Наведемо основні принципи за якими функціонує більшість фінтехів, завдяки розвитку інформаційних технологій:

- можливість в автоматичному режимі збирати, систематизувати та обробляти інформацію, зокрема великі масиви даних;
- здатність легко поєднувати людей зі спільними інтересами у мережі [2, с.1195].

В Україні ФінТех перебуває на етапі зародження та налічує більше ніж 60 компаній з різним ступенем зрілості, серед них є як стартапи, так і більш зрілі надавачі послуг. Фактично, найбільшим ФінТех-прикладом в країні був Приватбанк (до націоналізації), технологічні послуги якого випереджали не лише локальний український ринок, але й європейський. ФінТех почав привертати увагу гравців фінансового сектору України лише у 2017 році після низки заходів та форумів, присвячених цій темі [3].

Основними рушійними силами ФінТех в Україні стали: наявність мобільного інтернету та смартфонів, втрата довіри населення до банків та незадоволеність банківськими послугами.

Багато зі створених в Україні ФінТех-компаній націлені на загальний європейський ринок, в результаті відбувається експорт інтелектуального ресурсу до інших країн. Розглянемо проблеми та переваги розвитку ФінТех на українському ринку (табл. 1).

Проблеми та переваги розвитку ФінТех в Україні [3]

№	Переваги	Проблеми
1	Інфраструктура	Традиційний банківський сектор, який повільно впроваджує інновації
2	Правове та регуляторне середовище	Відсутність відкритих API в банківській системі
3	Кваліфікація	Обмежений доступ ФінТех-провайдерів до капіталу та фінансування

За результатами досліджень ФінТех-провайдери працюють у таких основних напрямках: платежі та грошові перекази 31,6%, технології та інфраструктура 19,3%, кредитування 14%, маркетплейси 7%, іншуртех 5,3% [3].

2017 рік встановив новий рекорд у світі в обсязі глобальних інвестицій в фінтех - профільні стартапи залучили 16,6 млрд. доларів США. За кількістю угод також рекорд - 1128. Найбільший ріст показав європейський ринок, який зріс на 120%. В той же час, ринок Азії впав вперше за 4 роки.

Отже, учасники ФінТех допомагають покращити ефективність фінансових послуг та сприяють фінансовій інклюзивності. ФінТех являє собою значну цінність для поширення фінансових послуг та продуктів у нові сфери та серед різних сегментів населення. Для зростання розвитку ФінТех-індустрії в Україні необхідно: забезпечити потужну інфраструктуру у вигляді високого проникнення мобільного зв'язку та смартфонів у поєднанні з добре освіченим та технологічно грамотним населенням; продовжувати гармонізацію правового поля України з Директивами Європейського Союзу щодо електронних грошей, віддаленого відкриття рахунків, багаторівневої ідентифікації клієнтів (KYC), PSD2, відкритих API та використання третіх сторін як агентів; орієнтовувати ФінТех рішення на фінансову інклюзивність та масовий ринок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Франчук Т. Характеристика фінансового забезпечення інновацій: теоретичний дискурс [Електронний ресурс] / Тамара Франчук // Ринок цінних паперів України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=97&s=1016>.

2. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання / Г. М. Поченчук. // Економіка і суспільство. – 2017. – С. 1193–1200.

3. ФінТех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf.

Копотун А. М.

Університет державної фіскальної служби
України,

група МСБі-15-2

Науковий керівник:

Венгуренко Т. Г.,

старший викладач кафедри фінансових
ринків,

Університет державної фіскальної служби
України

ПРОБЛЕМИ ТА РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: криптовалюта, Біткоїн, «видобуток» криптовалюти, ризики з криптовалютами, трансакція.

Бурхливий розвиток ІТ-технологій на початку третього тисячоліття ознаменувався виникненням нового інструмента фінансового ринку, першої у світі криптовалюти – Біткоїну.

Криптовалюта набирає все більшої популярності серед громадян України, це зумовлено тим, що її основними перевагами є: безпека даних власників; незалежність від держави; відсутність територіальних та часових обмежень у трансакціях; низька вартість обслуговування, а також конфіденційність тощо [1].

Значний внесок у дослідження криптовалюти здійснили такі вітчизняні та іноземні науковці: А. Антонопулос, Н. Бікалова, О. Бречко, П. Вінья, Т. Желюк, С.Капкун, М. Кейсі, В. Лук'янов, А. Наранян, Б. Хюбнер та інші [2, с.41].

Незважаючи на економічне та соціальне сприйняття криптовалюти, в нашій державі не створено правового базису її

регулювання, обороту та використання, а також не існує єдиного підходу щодо визначення поняття «криптовалюта».

Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку і Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, переконані, що складна правова природа крипто валют не дозволяє визнати їх ані грошовими коштами, ані валютою і платіжним засобом іншої країни, ані валютною цінністю, ані електронними грошима, ані цінними паперами, ані грошовим сурогатом [3].

З вище сказаного випливає те, що власники криптовалюти повинні самі розуміти, що здійснюють операції з нею на власний ризик, наслідком чого є – висока ймовірності шахрайства, кібератак, відсутності гарантій з боку держави. Проте у високорозвинених країнах світу на державному рівні визначено статус криптовалюти та органи регулювання й контролю за операціями з нею.

Розглянемо основні ризики операцій з криптовалютами в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Ризики операцій з криптовалютами згідно з НБУ [3]

Офіційний сайт Bitcoin трактує поняття «криптовалюта» як цифрова валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки та перевірки транзакцій у своїй мережі. На відміну від традиційних валютних валют, криптовалюта не вимагає від центрального банку чи будь-якого іншого централізованого органу влади забезпечення безпеки [4].

Сьогодні нараховується біля тисячі видів криптовалют, серед яких найбільшого поширення набули такі як Bitcoin, BitcoinCash, Ethereum, Litecoin та інші [3].

Головною особливістю і незаперечною перевагою крипто валюти Біткоїн є те, що вона не піддається інфляційному впливу, адже регулюються співвідношенням між попитом та пропозицією на неї. В Україні запропоновано проект Закону «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні», наразі проект перебуває на стадії опрацювання [5].

Базою реалізації криптовалютних систем на практиці вважається процес «видобутку», де абсолютним лідером у світі є Китай. Для спрощення уяви про механізм функціонування крипто валюти Біткоїн, представимо його у наступному вигляді (рис. 2).

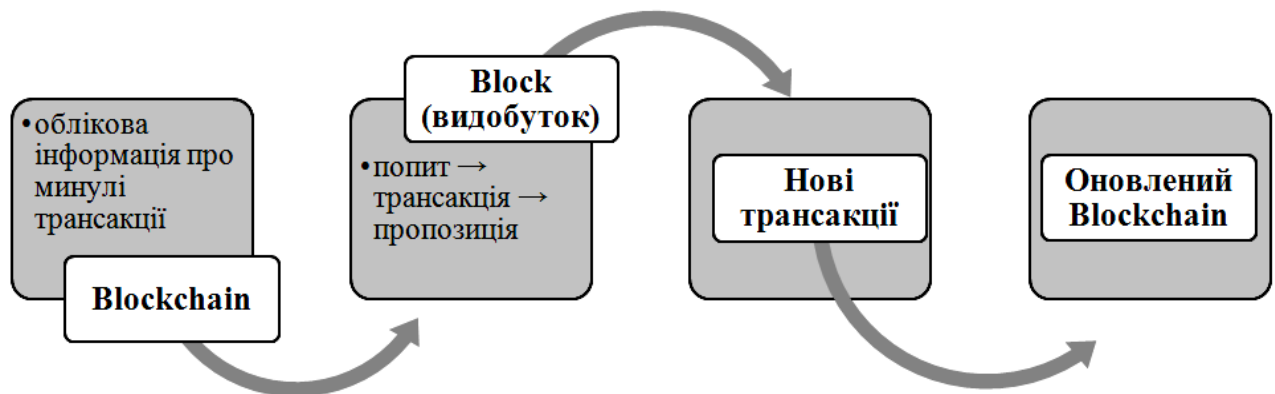

Рис.2. Механізм функціонування крипто валюти Біткоїн [1]

Найбільш активно ринок криптовалют розвивається у регіоні Північної Америки, Західної Європи та Азії. Проте в Російській Федерації, ряді африканських країн, а також у Киргизії використання BITCOIN заборонено, через несприйняття криптовалют фінансовими наглядовими інституціями державними органами влади. У США, Канаді, Великій Британії, Австрії, Іспанії активно розвивається інфраструктура банків та банкоматів, призначених для операціями з BITCOIN, що може бути корисним досвідом для розробки нормативно-правової бази в Україні.

Отже, криптовалюта як платіжний засіб поки що не є популярною в Україні, що обумовлено невизначеною її позицією державними органами влади, що може спричинити не лише економічні, а й соціальні проблеми. Розв'язати дані проблеми, можливо шляхом: прийняття Закону, який би визначав особливості її емісії та використання, обов'язки та права суб'єктів ринку криптовалюти; створення спеціального департаменту НБУ з питань

регулювання операцій з криптовалютою; легалізація та встановлення чіткого оподаткування шахт видобутку криптовалюти тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Марченко Н. А. Реалії функціонування криптовалюти на світовому та вітчизняному ринках [Електронний ресурс] / Н. А. Марченко, Ю. В. Краснянська // «Ефективна економіка». – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/53.pdf.

2. Литвиненко К. О. Вплив криптовалют на світову фінансову систему / К. О. Литвиненко. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – С. 41–44.

3. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329.

Лисак Т. О.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Олешко А.А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЗА МЕТОДОМ ЗВАЖЕНИХ СУМ

Ключові слова: банки, фінансовий моніторинг, банківський сектор, фактор ризику, показники ефективності, тіньова економіка, методика зважених сум, тінізація економіки.

Фінансовий моніторинг банківської системи, який базується на врахуванні факторів ризику, повинен здійснювати функціонування із метою прогнозування та попередження небезпечних факторів

діяльності як окремої банківської установи та банківського сектору держави загалом, повинен здійснювати забезпечення аналітичною інформацією НБУ, та дозволяти здійснювати контроль за внутрішньою політикою ризик - менеджменту кожної банківської установи. Останнє є запорукою зниження рівня обсягу відмивання тіньових доходів і одержання незаконних прибутків і здійснення нелегальних банківських трансакцій.

Для того щоб визначити ефективність оцінки факторів ризику банківської системи потрібно скористатися методикою зважених сум.

Конструювання інтегральних показників ефективності потрібно здійснювати із застосуванням лінійної математичної моделі інтегрального показника (метод зважених сум):

$$I = \sum_{i=1}^n a_i z_i, \sum a_i = 1, 0 \leq a_i, z_i \leq 1$$

де z_i - нормалізовані показники ефективності фінансового моніторингу;

a_i - вагові коефіцієнти, що визначають ступінь внеску i -го показника в інтегральний індекс [1].

Отже, розрахунок інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу вітчизняної банківської системи передбачає такі етапи:

- формування множини показників відповідно до агрегованих показників;
- нормалізування показників;
- визначення вагових коефіцієнтів показників в межах кожного агрегованого показника;
- розрахунок агрегованих показників ефективності методом зважених сум;
- визначення вагових коефіцієнтів агрегованих показників;
- розрахунок інтегрального індексу ефективності.

Враховуючи те, що організація національної системи фінансового моніторингу банківських установ визначає стан і ефективність боротьби із відмиванням грошей і розповсюдженням тіньової економіки, то висновок щодо доцільності здійснення фінансового моніторингу необхідно здійснити на основ показників, а саме:

- щорічні суми можливих легалізацій кримінальних доходів в відсотковому значенні до ВВП. Інформаційними джерелами щодо даного показника є щорічні звіти ДСФМУ[2] ;

- показники тінізації економіки. Розрахунок рівня тінізації економіки в відсотковому значенні до ВВП здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі [3].

Динаміка показників ефективності системи фінансового моніторингу банків України наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники ефективності системи фінансового моніторингу банків України за 2013-2017 роки [4]

Показник	Умовні позначення	2013	2014	2015	2016	2017
Сума можливої легалізації (% до ВВП)	Y ₁	7,04	10,16	17,06	3,42	15,44
Рівень тінізації економіки за монетарним методом (% до ВВП)	Y ₂	27	27	31	33	27
Частка повідомлень банками (% від загальної кількості)	Y ₃	96,27	96,37	97,16	98,20	99,07
Частка кількості повідомлень відібраних для активної роботи (% від загальної кількості)	Y ₄	10,51	11,91	15,48	6,39	4,52
Частка матеріалів за якими порушені кримінальні справи (%)	Y ₅	33,10	96,23	75,45	52,19	28,79
Частка кримінальних справ за якими винесено вирок (%)	Y ₆	39,92	14,15	28,89	19,66	18,50
Частка вартості вилученого майна та відшкодованих збитків (% до загальних обсягів відмивання)	Y ₇	0,48	0,45	1,15	8,13	5,87
Частка обсягів асигнувань на утримання уповноваженого органу (% до видатків бюджету)	Y ₈	0,0074	0,0077	0,0059	0,0047	0,0040

З таблиці бачимо, що серед показників ефективності системи фінансового моніторингу банків, найбільшу ефективність має частка повідомлень банками, її показники на кінець 2017 року становили 99,07%, на другому місці знаходиться частка матеріалів за якими порушені кримінальні справи, її найбільший показник спостерігався в 2014 році – 96,23%.

Здійснивши аналіз інтегрального показника ефективності фінансового моніторингу вітчизняної банківської системи, можемо зробити такі висновки:

- здійснення аналізу зміни рівня тінізації економіки дозволяє виявити не тільки її узагальнюючий стан в певному періоді, але у взаємозв'язку із іншими показниками дослідити етапи, на які при здійсненні фінансового моніторингу потрібно звернути увагу, зміцнити контроль, вдосконалити їх;

- збільшення кількості повідомлень, які надсилались банківськими установами з кожним роком збільшувалось, що сприяє збільшенню ефективності фінансового моніторингу банківських установ;

- зниження кількості повідомлень, які були відібрані для активної роботи, залежить від таких чинників: загального обсягу повідомлень, які надіслані СПФМ, наявності помилок в повідомленнях; наявності вагомих підстав для здійснення опрацювання певної частини повідомлень. Це засвідчує про зниження рівня результативності роботи СПФМ в 2016-2017 роках;

- частка матеріалів, відповідно до яких були порушені кримінальні справи, засвідчує про ефективність роботи підрозділу фінансової розвідки (ДСФМУ), протягом останніх років вона дещо зменшилась;

- співвідношення обсягів вилученого майна до загальних обсягів відмивання і легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, також збільшилась, що засвідчує про збільшення рівня результативності роботи судових і досудових органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кирьянов Б. Ф. К теории построения интегральных показателей качества систем на основе линейных математических

моделей / Б. Ф. Кирьянов, Д. В. Кирьянов // Современные наукоемкие технологии. – 2008. – № 4. – С. 73– 74.

2. Матеріали офіційного сайту Державної служби фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdfm.gov.ua>

3. Матеріали офіційного сайту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

4. Матеріал офіційного сайту Державної служби фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sdfm.gov.ua>; матеріалів офіційного сайту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

Максимчук Є. А.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Побоча К. П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

БАНКРУТСТВО ЯК НАСЛІДОК НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Ключові слова: банкрутство, кризовий стан, фінансовий стан, фінансовий ринок.

Сучасна економічна ситуація в Україні характеризується достатньо високим показником збанкрутілих підприємств. Статистика свідчить, що в теперішніх ринкових умовах із 100% новостворених підприємств на ринку залишається функціонувати лише 20-30% від загальної кількості. Також брак кваліфікованого менеджменту, недосконалість законодавчої бази, відсутність відповідного теоретико-методичного забезпечення процесу санації

призводить до кризового фінансового стану потенційно життєздатних підприємств[2].

Для оцінки фінансового стану та діагностування ймовірності банкрутства підприємств розроблено велику кількість дискримінантних багатофакторних моделей.

Для прикладу модель Е. Альтмана на основі підприємств США, Дж. Таффлера і Г. Тішоу – Великобританії, К. Бермана – Німеччини, Г. Давидової та А. Бєлікова – Росії, О. Терещенка та А. Матвійчука – України, та інші. Діагностика ймовірності банкрутства підприємств реалізується за допомогою використання багатьох незалежних змінних (факторів впливу).

Тому визначимо характерні причин банкрутства підприємств різних форм власності.

Управління в конкретному ринковому середовищі завжди передбачає виявлення ризику банкрутства та розробку заходів, необхідних для подолання негативних тенденцій на підприємстві. Для цього здійснюють моніторинг внутрішніх явищ фірми, помітних зсередини, та на основі цього проводять діагностику банкрутства підприємства [1].

Діагностика ймовірності настання кризового стану на підприємстві передбачає обрахування показників стійкості фінансового-економічного стану об'єкта в короткостроковій та середньостроковій перспективі, а також визначення показників рівня економічної безпеки та встановлення їх мінімальних значень. При визначенні мінімальних значень показників економічної безпеки використовують наступну класифікацію, що характеризує стан підприємства:

1. Нормальний, який характеризується високим рівнем економічної безпеки. Використання потенціалу є максимальним або близьким до нормативів, що забезпечує здатність підприємства до прибуткової діяльності.

2. Критичний, якому притаманний мінімально допустимий рівень економічної безпеки. Подолавши цей рівень підприємство потрапляє в економічно небезпечну зону, яка характерна недостатністю ресурсів для здійснення фінансової і виробничої діяльності та збитковою діяльністю об'єкта[1].

Проте, проведення фундаментального дослідження ймовірності настання банкрутства на основі визнаних моделей зарубіжних вчених не дозволить отримати точні результати. Такі моделі діагностики банкрутства здебільшого розроблені для розвинутих країн та не відповідають реаліям української економіки. Ряд спільних недоліків, притаманних таким моделям, є:

- невідповідність моделей сучасним часовим нормам;
- відмінність об'єкта оцінювання від параметрів вибірки, яка використовувалась при створенні моделей;
- відмінність методичних прийомів оцінки параметрів моделей від методики визначення параметрів моделей, які використовувалися для створення моделей[2].

Разом із тим, розроблені моделі українських вчених розроблені на основі дослідження українських підприємств також мають свої недоліки та неточності:

- необхідність додаткового аналізу визначення ступеня стійкості фінансового стану;
- неточність фіксування нормативних значень фінансових показників;
- відсутність детальної класифікації стійкості фінансового стану.

Однак, наведені підходи дають змогу діагностувати ймовірність настання банкрутства підприємства із чітким визначенням основних факторів, що спричинили незадовільні значення підсумкового показника. Це, в свою чергу, може суттєво допомогти у обґрунтуванні подальших управлінських рішень на підприємстві[3].

Загалом, можна підсумувати, що діагностика ймовірності банкрутства на підприємстві є важливою частиною аналітичних робіт, які дозволять виявити потенційні чи поточні проблеми. На основі отриманих матеріалів можна зазначити, що ймовірність банкрутства підприємства є дуже високою. Основним чином це було спричинено суттєвим зростанням середньорічної вартості зобов'язань, нераціональною структурою активів, збитковою діяльністю та недостатніми грошовими потоками підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Даниленко В.А. Застосування моделей діагностики

банкрутства для оцінки фінансової стійкості промислових підприємств України / А.В. Даниленко// Збірник наукових праць «Науковий вісник Академії муніципального управління», серія «ЕКОНОМІКА» – випуск 7. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_7/09dvaeu.pdf.

2. Румянцева С. Вдосконалення процедур банкрутства / С. Румянцева // Цінні папери України. – 2016. – № 46.– С. 20–28.

3. Іванюта С.М. Антикризове управління. Навчальний посібник / Іванюта С.М. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 288 с.

Мацковська К.О.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К. П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: інвестиційна діяльність, управління, інвестиційний механізм підприємства, інвестиційне забезпечення, управління інвестиціями, інвестиційний контролінг.

Управління інвестиціями являє собою складний і безперервний процес, реалізація якого вимагає не тільки знання методології інвестиційного менеджменту, а й великої кількості інших умінь і навичок. У процесі здійснення інвестиційної діяльності менеджеру необхідно не тільки сформулювати ту чи іншу підприємницьку ідею, оцінити доцільність її реалізації, а й організувати реалізацію і виконання задуманого проекту в умовах дефіциту інформації, фінансових, трудових та інших ресурсів.

Ефективність прийнятих управлінських рішень залежить від наявності в учасників інвестиційного процесу необхідних теоретичних знань у галузі управління реальними та фінансовими інвестиціями, їх вміння застосовувати відповідні методи й інструменти інвестиційного менеджменту в практичній діяльності.

Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із удосконаленням інвестиційного менеджменту на підприємстві, здійснили вітчизняні вчені І.О. Бланк, В.П. Войнаренко, В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, Т.В. Майорова, А.В. Мешков, А.А. Пересада, В.Г. Федоренко, М.В. Чорна та інші [1]. Однак сьогодні розвиток інвестиційних процесів в Україні має, як і декілька років тому, незадовільні тенденції. Необхідність пошуку ефективних шляхів виправлення ситуації потребує продовження наукових досліджень в цій сфері.

Обґрунтувати сутність інформаційного забезпечення аналізу інвестиційної привабливості підприємства, сформулювати найбільш оптимальну її структуру і надати рекомендацій щодо удосконалення інформаційної бази для аналізу інвестиційної привабливості підприємства.

Інвестиційна діяльність розглядається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [1]. Досягнення кінцевого результату інвестиційної діяльності забезпечується формуванням ефективного інвестиційного механізму підприємства.

Інвестиційний механізм підприємства сформовано з двох елементів – інвестиційне забезпечення та система управління інвестиційною діяльністю підприємства. Інвестиційне забезпечення підприємства розглядаємо як процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики. Джерелами формування інвестиційних ресурсів є [2]: власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб тощо); позичкові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); залучені

фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб);

- бюджетні інвестиційні асигнування; безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

Стратегія управління інвестиціями повинна відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства та передбачати раціоналізацію обороту обігових коштів та оптимізацію структури джерел їхнього фінансування; забезпечення своєчасного оновлення поза оборотних активів і високу ефективність їхнього використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення основних напрямків розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших та найдоцільніших умов залучення позикових коштів у відповідності з потребами підприємства, які виникли [3].

Інвестиційну стратегію можна представити як генеральний напрям (програму, план) інвестиційної діяльності підприємства, реалізація якого в довгостроковій перспективі має привести до досягнення інвестиційних цілей і отримання очікуваного інвестиційного ефекту. Інвестиційна стратегія визначає пріоритети напрямів і форм інвестиційної діяльності підприємства, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей, що забезпечують передбачений загальний розвиток [3].

Формуючи інвестиційну стратегію, слід мати на увазі, що інвестиційна діяльність є головним механізмом впровадження технологічних нововведень, які забезпечують зростання конкурентної позиції підприємства на ринку. Тому реалізація загальних цілей стратегічного розвитку підприємства в значній мірі залежить від того, наскільки його інвестиційна стратегія відображає досягнуті результати технологічного прогресу і адаптована до швидкого використання нових його результатів.

Практично всі основні інвестиційні рішення, що приймаються в процесі формування інвестиційної стратегії, в тій чи іншій мірі змінюють рівень інвестиційного ризику. У першу чергу це пов'язано

з вибором напрямів і форм інвестиційної діяльності, формуванням інвестиційних ресурсів, впровадженню нових організаційних структур управління інвестиційною діяльністю. Особливо сильно рівень інвестиційного ризику зростає в періоди коливань ставки відсотка і зростання інфляції. У зв'язку з різним менталітетом інвестиційної поведінки по відношенню до рівня допустимого інвестиційного ризику на кожному підприємстві в процесі розроблення інвестиційної стратегії цей параметр повинен встановлюватись диференційовано [4].

Компанія, яка функціонує в умовах внутрішньої інвестиційної замкненості, в кращому випадку приречена на відносно стабільне становище на ринку. Лідерство на ринку і зростання компанії можна досягти тільки за допомогою інвестиційних способів активізації, що поєднують нинішню тенденцію розвитку підприємства з потенційним, можливим шляхом її зростання.

У випадку інвестиційних впливів в ту чи іншу сферу діяльності підприємства існує чотири стратегічні напрями інвестиційної діяльності, які розрізняються відразу за кількома параметрами: • тривалість очікування базового інвестиційного ефекту; величина необхідних первинних і передбачуваних подальших вкладень; ступінь ризику і ймовірність досягнення стратегічної інвестиційної мети; інвестиційна стратегія оптимізації. У разі використання даного способу реалізації стратегії компанія інвестує додаткові кошти в оптимізацію нині існуючих товарів (послуг); інвестиційна стратегія інновацій: компанія інвестує кошти в придбання нових технологій, розробку нових товарів (послуг); інвестиційна стратегія сегментування: компанія інвестує фінансові ресурси з метою охоплення нових ринків; інвестиційна стратегія диверсифікації: найбільш дорогий і ризикований спосіб реалізації стратегії, що полягає у вкладенні значних коштів в розширення об'єктів діяльності, номенклатури продукції та ін.

Отже, стратегічна інвестиційна діяльність тісно пов'язана з такими функціями управління підприємством, як маркетинг, інновації, виробництво тощо, що означає максимально широку компетентність інвестиційного менеджера, який відповідає за формування і реалізацію інвестиційної стратегії.

Іншим вагомим інструментом інвестиційного менеджменту є інвестиційний контролінг у системі управління проектами. Управління розробленням і реалізацією інвестиційних проектів із створення нового продукту або технології пов'язане зі значними ризиками і невизначеністю. Чим масштабніше і дорожче проект, тим більші вимоги висуваються до системи управління проектами. Це потребує концепції управління, що включає всі елементи сучасного інвестиційного менеджменту і відповідає вимогам сучасного ринку. Такою концепцією є інвестиційний контролінг.

Таким чином, передумовою забезпечення ефективності інвестиційних процесів на сучасних підприємствах є наявність кваліфікованих інвестиційних менеджерів, які володіють теоретичними знаннями і мають практичні навички щодо застосування сучасних інструментів інвестиційного менеджменту. Перспективами подальших досліджень є необхідність розвитку інструментарію інвестиційного менеджменту з урахуванням специфіки діяльності підприємств, орієнтація як на управління реальними інвестиціями, так і на фінансові інвестиції при формуванні інвестиційного портфелю. Це дасть змогу підприємствам ефективно розвиватись та використовувати потенціал найпривабливіших об'єктів інвестування.

Для підвищення якості роботи по управлінню інвестиційною діяльністю на підприємствах доцільно автоматизувати процеси інвестиційної діяльності та створити оптимальну систему оперативного управління інвестиційною діяльністю, що буде формуватись з підсистем планування, організації та контролю за інвестиціями, які у свою чергу будуть контролюватись менеджментом підприємства для забезпечення ефективного та стабільного соціально-економічного розвитку з можливістю у перспективі проводити постійну адаптацію підприємства до змінних умов зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войнаренко М.П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств: монографія / М.П. Войнаренко, І.Ю. Єпіфанова. – Вінниця: ВНТУ, 2011. – 188 с.
2. Закон України Про інвестиційну діяльність

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

3. Коваленко В., Бурденко І. Регулятори інвестиційної рівноваги // Фінанси України. – 2012. – №4. – с. 97-102.

4. Бланк И.А. Основы инвестиционного менеджмента. В 2 томах / И.А. Бланк. – К.: Эльга, 2013. – 672 с. (т. 1), 560 с. (т. 2).

Муравйов В. Є.

Університет державної фіскальної служби
України,

група АЕ-18-1

Науковий керівник:

Олешко А. А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,

Університет державної фіскальної служби
України

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ НА КРИПТОВАЛЮТНИХ РИНКАХ

Ключові слова: криптовалюта, Bitcoin, ICO-проекти, майнінг, віртуальна валюта.

В сучасному світі вже існує близько півтори тисячі криптовалют, серед яких найвідоміша Bitcoin, частка якого складає більше ніж 48% ринку. В основі емісії криптовалют лежить система асиметричного шифрування з застосуванням різних криптографічних методів захисту, а функціонування системи криптовалют відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі. Враховуючи, що система криптовалют розроблена на базі блокчейну її можна цілком вважати захищеною та безпечною, але саме зберігання криптовалют та їх ключів є найуразливим місцем.

Протягом 2017 року можна було спостерігати стрімкий ріст Bitcoin та інших криптовалют, що призводило до масштабних спекуляцій за допомогою дамнів організованих для заробітку на новачках та «панікьорах» ринку криптовалют. У зв'язку з чим

механізми фінансової безпеки, на ринку криптовалют, потрібно перш за все визначити в законодавчій площині. В цілому відсутність нормативно-правової бази в більшості країн світу спровокувало хвилю махінацій та неправомірних дій під в умовах «лихоманки» так званої криптоманії.

Найвідоміші схеми неправомірних дій це: - Крадіжка Bitcoin в еквіваленті на понад \$2,5млн. через вразливість BTG-гаманця MyBtgWallet за одну ніч на 14 листопада 2017 [1]. Враховуючи недосконалість законодавчої бази кошти більш вірогідно не будуть повернуті власникам криптовалют; - Хакерські атаки на ICO-проекти (інструмент інвестування, при якому проходить обмін криптовалют на токени певного проекту), що пережили бум в 2017 році та досягли капіталізації майже в \$5млрд. [2]. Звісно елемент хакерської атаки є уразливістю в площині кібербезпеці, але недосконалість, а точніше відсутність чіткого визначення вимог до ICO-проектів не зобов'язав розробників платформ встановити захисні механізми; -Розповсюдження вірусу WannaCry, що вражав операційну систему Microsoft Windows шляхом шифрування файлів після вимагав Bitcoin, в еквіваленті \$300, за їх розшифровування [3].

Міжнародна практика використання криптовалют свідчить про те, що держави по-різному ставляться до її впровадження в обіг. Передусім це пов'язано з новизною даного інструменту та відсутністю єдиного визначення категорії «криптовалюта», яка б розкривала її економічну сутність.

В Україні криптовалюта знаходиться в тіні через невизначену позицію фінансових регуляторів. Згідно думки керівника проектів департаменту відкритих ринків НБУ Емал Бахтарі «Потрібен новий документ, в якому буде чітко визначено статус того ж Майнінгу, тих самих криптовалют, віртуальних валют в цілому, ICO і технології блокчейн» [4]. Для отримання документу який врахує всі аспекти ринку для розробки документу потрібно залучати як державні інститути так і учасників ринку. На думку голови комітету з питань інформатизації та зв'язку Верховної Ради Олександр Данченко: «У Кабміні вдалося проштовхнути компромісне рішення про те, щоб внести майнінг до кодів КВЕД (класифікатор видів економічної діяльності). Це фактично дозволить легалізувати майнінг і таким

чином зняти тиск правоохоронних органів на майнерів. Впровадження КВЕД для майнерів зараз знаходиться на узгодженні в Євростаті, тому Україні треба буде узгодити регуляторну політику з європейською». Заступник голови НБУ Олег Чурій, зазначив що у регуляторів вже майже готова концепція регулювання крипторинку. «В основі концепції те, що криптовалюти будуть визнані одним з видів активів, які торгуються на майданчиках. Регулятором цього ринку виступатиме Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» [5].

Написання чітких правил роботи ринку також усуне проблеми при роботі з банками. Як тільки регулятор дозволить, у учасників ринку криптовалют відразу з'явиться можливість відкривати банківські рахунки. Правила потрібні, щоб учасники ринку могли нормально працювати з банківською системою, щоб не треба було вигадувати цілі платежів, які маскують реальну діяльність, і простий громадянин міг через банк зайти на біржу, відправити гроші за купівлю або продаж криптовалюти.

Останнім етапом, у впроваджені механізмів управління фінансовою безпекою на ринку криптовалют, стануть зміни в законі про запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом. У нього потрібно включити поняття «віртуальні валюти», а провайдерів, залучених до послуг з обміну віртуальними і фіатними валютами, зробити суб'єктами первинного фінансового моніторингу. Подібні заходи 14 травня Рада ЄС внесла правками до директиви 2015/849/ЄС, в якій замість терміну «криптовалюта» використовується «віртуальна валюта», яка розглядається як засіб платежу [6]. Україна повинна імплементувати їх протягом 21 місяця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Forklog, «Пользователи Bitcoin Gold потеряли более \$2,5 млн и обвиняют команду проекта в мошенничестве,» Інтернет ресурс Forklog, 22 листопад 2017. Режим доступу — <https://forklog.com/polzovateli-bitcoin-gold-poteryali-bolee-2-5-mln-i-obvinyayut-komandu-proekta-v-moshennichestve/>

2. Forklog, «Криптовалютная лихорадка: как одержимость миллионов стала Клондайком для мошенников,» Інтернет ресурс - Forklog, 2 січень 2018. Режим доступу —

<https://forklog.com/kritovalyutnaya-lihoradka-kak-oderzhimost-millionov-stala-klondajkom-dlya-moshennikov/>

3. blog.avast, «WannaCry ransomware that infected Telefonica and NHS hospitals is spreading aggressively, with over 50,000 attacks so far today,» Інтернет ресурс - blog.avast, 12 травень 2017. Режим доступу – <https://blog.avast.com/ransomware-that-infected-telefonica-and-nhs-hospitals-is-spreading-aggressively-with-over-50000-attacks-so-far-today>

4. Сегодня.ua, «НБУ назвав умови для визначення статусу Bitcoin в Україні,» Сегодня.ua, 8 лютий 2018. Режим доступу – <https://ukr.segodnya.ua/economics/kriptovalyuta/nbu-nazval-usloviya-dlya-opredeleniya-statusa-bitcoin-v-ukraine-1112493.html>

5. FinClub Пальчевський Іван, «Як працює ринок криптовалют в Україні,» FinClub, 31 травень 2018. Режим доступу – <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynok-kriptovaliut-v-ukraini.html>

6. infocenter.rada.gov.ua Є. О. Савчук, «Порівняльний огляд іноземного законодавства щодо правового,» infocenter.rada.gov.ua, 2018. Режим доступу – <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29283.pdf>

Писаренко І. І.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Олешко А. А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,

Університет державної фіскальної служби
України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Ключові слова: державне регулювання, ринки фінансових послуг, фондовий ринок, фінансовий нагляд.

Розвиток економіки будь-якої країни залежить від ефективності фінансового ринку. З одного боку, це джерело інвестицій та механізм перерозподілу вільних фінансових ресурсів, а з другого – він може стати причиною фінансово-економічної кризи та дестабілізувати економічну ситуацію тривалий період. З огляду на те, що фінансовий ринок несе потенційні ризики, особливо важливим є посилення контролю та нагляду з боку регуляторів за діяльністю його учасників.

Державне регулювання ринків фінансових послуг полягає у здійсненні державою комплексу заходів, спрямованих на регулювання та нагляд за ринками фінансових послуг для захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам [1].

Метою державного регулювання ринків фінансових послуг в Україні є: проведення єдиної ефективної державної політики у сфері фінансових послуг; захист інтересів споживачів послуг; створення сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; створення умов для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків з урахуванням інтересів суспільства; забезпечення рівних можливостей для доступу до ринків фінансових послуг та захисту прав їх учасників; дотримання учасниками ринків положень законодавства; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції; контроль за прозорістю та відкритістю; сприяння інтеграції в європейський та світовий ринки фінансових послуг [1].

Крім загального законодавства у сфері ринків фінансових послуг, також діють законодавчі акти, що регулюють діяльність страхового ринку, кредитних установ, недержавних пенсійних фондів, фінансових компаній, ломбардів та лізингодавців, бюро кредитних історій. Державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні здійснюється у таких формах:

1) ведення державних реєстрів фінансових установ і реєстрів осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг;

2) нормативно-правове регулювання діяльності фінансових установ;

3) нагляд за діяльністю учасників ринків фінансових послуг (за виключенням споживачів фінансових послуг);

4) застосування уповноваженими державними органами заходів впливу тощо. У процесі регулювання держава може впливати на ринок фінансових послуг не лише прямими методами, але й опосередковано – з використанням інструментів монетарної, фіскальної, інвестиційної політики [2].

Відповідно до положень чинного законодавства України, фактично до основних суб'єктів, які здійснюють державне регулювання у сфері надання послуг у фінансовій сфері, належать Національний банк України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [3].

Національний банк України здійснює регулювання ринку банківських послуг та діяльності з переказу коштів. Банківське регулювання полягає у створенні системи норм, які регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду та відповідальність за порушення банківського законодавства [4].

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) – це державний колегіальний орган, підпорядкований Президенту України та підзвітний Верховній Раді України, що здійснює державне регулювання ринку цінних паперів [5].

НКЦПФР виконує такі завдання: формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних, сприяння адаптації національного ринку до міжнародних стандартів; координація діяльності державних органів з питань функціонування ринку цінних паперів та їх похідних; здійснення державного регулювання та контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних в Україні та у сфері спільного інвестування; захист прав інвесторів шляхом застосування заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів, застосування санкцій; сприяння розвитку ринку цінних паперів; узагальнення практики застосування законодавства України з питань

випуску та обігу цінних паперів, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення [5].

Важливість регулювання ринку фінансових послуг, перш за все, обумовлена необхідністю забезпечення єдності ринку, нагляду за функціонуванням фінансових установ і захисту прав споживачів фінансових послуг. Подальший ефективний розвиток ринку фінансових вимагає розробки дієвого механізму регулювання, що сприятиме появі нових фінансових послуг, здатних задовольнити зростаючі потреби споживачів та ефективному функціонуванню фінансових установ. Інструментарій ринку фінансових послуг в Україні має розвиватись в, напрямку лібералізації валютного ринку, надання дозволу на проведення форвардних, ф'ючерсних, опціонних операцій, створення єдиного депозитарію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.

2. Бондаренко Є. П. Механізм регулювання ринку фінансових послуг України : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08 [Електронний ресурс] / Є. П. Бондаренко. – Суми, 2011. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6650/1/6_Bondarenko_disser_w.pdf.

3. Ященко Т. В. Удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг та стратегічні пріоритети їх розвитку / Т. В. Ященко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції Спецвипуск , ч. 2, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://apnl.dnu.in.ua/tom_2_2017/44.pdf

4. Закон України «Про Національний банк України» від 20 травня 1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>

5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.

Пономарьова А. С.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К. П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова стійкість банку, фінансовий менеджмент, фінансовий контроль, банківська система.

Фінансова безпека як економічна категорія включає в себе поняття фінансової стійкості. В цілому, зазначимо, що фінансова стійкість комерційного банку є важливою умовою забезпечення його фінансової безпеки.

Питанням фінансової стійкості банків багато уваги приділили відомі зарубіжні вчені Е.Дж. Долан, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж.Ф. Синк (мол.), Дж. К. Ван Хорн та ін. Варто відзначити, що в роботах зарубіжних вчених поняття "фінансова стійкість" вживається тотожне поняттю "фінансова стабільність" як характеристика рівноважного стану економічної системи, яка є динамічною, передбачає постійне зростання і є необхідною умовою поліпшення ситуації, у тому числі і в мікроекономіці, тобто на рівні фірми.

Українськими вченими дослідження фінансової стійкості банків почали проводитися лише з початком реформ, спрямованих на становлення основ ринкової економіки України як незалежної держави.

Досить часто фінансова стійкість банку ототожнюється з такими економічними поняттями, як надійність, платоспроможність, ліквідність. За визначенням О.І. Лаврушина та інших авторів, банк вважається стійким, якщо він платоспроможний, має достатній капітал, ліквідний баланс, і задовольняє ряд вимог якості капіталу.

Характеризуючи фінансову безпеку банків, необхідно зупинитися на ключових параметрах: фінансова безпека забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан банку; сприяє ефективній діяльності банку; якісно організована фінансова безпека дозволяє на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності банку, а також нейтралізувати вплив криз для запобігання банкрутства.

Для визначення фінансової стійкості банку, насамперед, необхідно зробити акцент на розмежуванні методів звичайного та антикризового управління, оскільки управління стабільно функціонуючим комерційним банком та банком, який відчуває фінансові труднощі, безумовно відрізняється. Це не означає, що змінюється перелік інструментів, але таке розмежування дозволяє використовувати напрацювання в галузі фінансового менеджменту, а також фінансової стійкості банківської установи.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” банківське регулювання – одна з функцій Національного банку, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Одним з найважливіших зовнішніх методів забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки банків є здійснення банківського нагляду. Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” банківський нагляд – це система контролю й активних дій Національного банку, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами в процесі їх діяльності законодавства України й установлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи й захисту інтересів вкладників.

Аналізом фінансово-економічної безпеки банку займається аналітичний центр ризик-менеджменту, який має за мету об’єднати зусилля підрозділів, що займаються дослідженням, профілактикою, аналізом ризиків шляхом формування завдань за оцінкою, контролем, підтвердженням допущень, зроблених на основі аналізу операцій, сформованих у формі математичних рядів, подальшої ініціації перевірок і бек-тестування зроблених допущень і прогнозів, розробка

управлінських рішень по вдосконаленню безпеки операцій і мінімізації ризиків на основі одержаних в ході перевірок даних.

У процесі забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачається планування і здійснення сукупності заходів, поєднаних за функціональною ознакою в комплексну систему забезпечення безпеки банку. Тож для ефективної подальшої його діяльності необхідно, щоб рівень безпеки був відповідний. Оскільки переходу України до ринкових відносин стали притаманні різного роду кризи. Кризи, як правило, супроводжуються різноманітними негативними явищами в економіці. За таких обставин банківський сектор все більше стає об'єктом різного роду протиправних і злочинних дій. З огляду на це безпека банківського бізнесу набуває ознак самостійного виду суспільних взаємовідносин і поряд з необхідністю відповідного правового регулювання потребує відповідного забезпечення безпеки для його ефективної діяльності.

Таким чином, оцінка поточного рівня теоретичної бази, необхідної для побудови системи фінансової безпеки банку, показала, що існує не тільки принципова можливість цього, а й накопичена достатня маса теоретичних і практичних знань у даній області. Головні проблеми - відсутність чіткої систематизації знань, а також їх адаптації до умов сучасної української економіки. Тому, побудова ефективно діючої системи фінансової безпеки банків є необхідною умовою як стабільності окремо взятого банку, так і банківської системи в цілому. З урахуванням ключової ролі безпеки банківської системи в комплексі безпеки країни, дані завдання можна поставити в розряд першочергових для національної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 20.05.1999 № 679-XIV – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
2. Криклій О. А., Маслак Н. Г., Пожар О. М. Банківський менеджмент: питання теорії та практики: монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар // - Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ". - 2014. - 152 с.

3. Фінансова безпека банківської діяльності: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни “Безпека банків” / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар]; Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 112 с.

4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] / НБУ - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Потехіна С.П.

Університет державної фіскальної
служби України,
група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Ключка О.В.,

к. е. н., доцент кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної
служби України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ключові слова: фінансова безпека, фондовий ринок, операції з цінними паперами, державне регулювання.

Великий вплив на фінансову безпеку фондового ринку має державне регулювання ринку цінних паперів, тобто здійснення державою комплексних заходів щодо контролю та нагляду за операціями з цінними паперами та запобігання зловживанням і порушенням у відповідній діяльності.

На даний час, в достатньо не урівноваженій економічній ситуації в нашій країні, нестабільний фінансовий стан будь-якого

суб'єкта фондового ринку є сигналом незадовільного рівня безпеки операцій з цінними паперами, а значить, і фінансової безпеки в цілому. Це ставить під загрозу відносини з іноземними суб'єктами, з зовнішнім ринком, що призводить до цілої нестабільної фінансової ситуації в країні. Ось чому так важливо розуміти, що державне регулювання фінансової безпеки операцій з цінними паперами повинно бути на найвищому рівні, адже від цього залежить економічний стан країни. Тому так важливо прикласти силу на врегулювання проблем з фінансовою безпекою операцій з цінними паперами.

Слід зазначити, що Україна має усі передумови для динамічного поступу до іноземних стандартів операцій з цінними паперами, але ті проблеми, які постійно виникають через недосконалість і безсистемність реформ, несумісність економічних методів управління і закономірностей розвитку ринкових структур, значні недоліки в правовому забезпеченні розвитку ринку цінних паперів та інших фінансових інструментів справляють негативний вплив на економічний стан країни, позначаються на формуванні економічної політики і фінансовій безпеці держави.

Необхідно розуміти, що на сьогодні в Україні існує система нормативноправових актів, що здійснюють правове забезпечення діяльності органів управління ринку цінних паперів та фондового ринку. Проте, ця система характеризується певною неузгодженістю, наявністю певних прогалин та недоопрацювань, що, у свою чергу, негативно впливає на державне регулювання фінансової безпеки операцій з цінними паперами. Наша країна за допомогою ефективних державних інструментів та методів регулювання може досягти реалізації загальнонаціональних інтересів та забезпечення фінансової безпеки економіки України, що б гарантувало відновлення української економіки, та ставлення її в стабільний стан.[1]

Слід розуміти, що проблемам падіння рівня безпеки фондового ринку сприяє цілий ряд певних чинників. Одним з найвагоміших чинників є зростання рівня державного боргу, оскільки його неконтрольоване зростання та перевищення допустимого рівня ВВП призводить до зниження довіри до національного фондового ринку як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. Ще одним чинником є

загострення фінансової та іпотечної кризи. Дисбаланс і нестабільність інвестиційної активності та економічної свободи також негативно позначається на рівні безпеки фондового ринку. Всі ці проблеми виникають завдяки неправильним методам та способам державного регулювання фінансової безпеки. [2]

Тобто, для підвищення рівня фінансової безпеки фондового ринку та держави в цілому необхідно:

- розробити методи фінансової безпеки України;
- розробити стратегію і тактику збалансованого інвестиційного попиту та фондового забезпечення галузей;
- створити надійну систему фінансового контролю;
- створити єдину державну інформаційну базу, яка охоплювала б усі фінансово-кредитні установи;
- забезпечити правове регулювання, рівність і захист прав та інтересів інвесторів;
- врегулювати колізійні норми внутрішнього законодавства, та забезпечити удосконалення нормативно-правової бази, щоб уникнути колізії права між законодавством різних країн.[3]

Реалізація вказаних вище методів та способівна державному рівні дозволить максимально використати можливості щодо підвищення рівня фінансової безпеки операцій з цінними паперами та рівня національної фінансової безпеки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гольденберг О. Удосконалення державного регулювання ринку цінних паперів в Україні // Формування ринкових відносин в Україні – 2006 - № 6 – С.42-46

2. Іваницька О. М. Концептуальний підхід щодо регулювання розвитку фінансової інфраструктури в Україні / О. М. Іваницька // Державне управління: теорія та практика. Електронне наукове фахове видання. – 2006. – № 1.

3. Кіктенко О.В. Ефективність державного регулювання фондового ринку України/ О.В. Кіктенко// Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології – 2012 – С.88-92

Поштар М. С., Пронькіна І. В.

Університет державної фіскальної
служби України,
група ФБД-16-3

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к. е. н., доцент кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної
служби України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ключові слова: фінансова система, фінансова безпека, суб'єкти господарювання, фінансовий ринок, управління, економічна система.

Сучасний стан розвитку фінансової системи України багато в чому стає визначальним для всього національного господарства і для національних виробників як його складової частини. Це пов'язано із дисбалансом відтворення фінансово-кредитних ресурсів і активів від кругообігу виробничого капіталу, суттєвою активізацією фінансових інститутів на сам перед торгівельної і фінансово-посередницької діяльності, що у свою чергу виступає як елемент загрози рівноваги і стабільності ринку [1.]. При цьому забезпечення саме фінансової безпеки на сьогодні є найбільш важливою та пріоритетною задачею фінансового управління суб'єктів господарювання.

Даною тематикою займалась низка як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: Шлемко В.Т. та Бінько І.Ф. акцентують увагу на тому, що «фінансова безпека - це такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання» [2]. Єрмошенко М.М. вважає, що «безпечним слід вважати такий стан фінансово-кредитної сфери, який

характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатністю обсягів фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення в цілому, що забезпечує ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток [3].

На нашу думку, під фінансовою безпекою суб'єктів господарювання слід розуміти систему захисту його фінансових інтересів від постійного деструктивного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, що дозволяє йому ефективно розвиватися у поточному та перспективному періоді

Функціонування суб'єктів господарювання на фінансовому ринку здійснюється за допомогою різних фінансових інструментів. Так, одним із шляхів економічного виживання є виявлення та нейтралізація загроз фінансової стабільності підприємства, до яких можна віднести як несприятливу економічну політику держави, протиправні кон'юнктури, управлінську некомпетентність тощо.

З погляду структури фінансова безпека складається із наступних складових [4-5]: бюджетна, валютна безпека держави, грошово-кредитна безпека, боргова безпека, безпека фондового ринку.

Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання будується у формі дворівневої системи захисту інформації. Перший рівень передбачав збереження секретів силами служби безпеки організації, а другий - формування психологічної атмосфери "пильності і відповідальності" персоналу організації за допомогою так званих координаторів, що призначаються з осіб середньої керівної ланки і мають серед співробітників авторитет. Визнаючи, що збереження інформації є одним з важливих аспектів економічної безпеки підприємства, необхідно відзначити, що зведення проблеми фінансової безпеки підприємства лише до захисту комерційної таємниці є дуже спрощеним варіантом вирішення такої проблеми [7].

Виходячи з цього, можна сказати, що настільки вузьке розуміння економічної безпеки страждає надмірною "економічністю"

і не враховує всього спектру впливу зовнішнього середовища як основного джерела небезпек для діяльності підприємства.

Система фінансової безпеки суб'єктів господарювання повинна бути такою, щоб витрати на її забезпечення були економічно обґрунтованими, оптимальними і доцільними, і не перевищували той граничний рівень, при якому втрачається економічна доцільність їх застосування. Забезпечення надійної й ефективної системи фінансової безпеки постійний процес, спрямований на своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію різних видів загроз економічній безпеці з метою запобігання можливим збиткам, а також забезпечення стійкого і максимально ефективного функціонування суб'єкта господарювання [6].

Суб'єктами управління фінансовою безпекою, перш за все, є керівництво підприємства та фінансові менеджери, які шляхом проведення аналітичних досліджень, як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства, розробляють відповідні пропозиції щодо запобігання (усунення) фінансовим проблемам.

Система фінансової безпеки кожного суб'єкта є індивідуальною і залежать від сукупності чинників, а саме законодавчої складової, характеристики матеріально-технічних і фінансових ресурсів, впровадження ефективних систем планування та менеджменту, комплексного і системного підходу до організації діяльності.

Система забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання передбачає здійснення постійного моніторингу з точки зору впливу на стан суб'єкта в цілому, оцінку позицій стратегічних програм, аналіз ефективності поточних рішень [8].

Отже, можна зробити висновок, що в останні роки подолання проблем забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання є одним з головних завдань фінансового менеджменту. На сьогодні не існує загальноприйнятого механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, а існуючі розробки потребують удосконалення у сучасних умовах функціонування суб'єктів господарювання, що постійно змінюються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://core.ac.uk/download/pdf/51207881.pdf#page=235>
2. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: [монографія] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. - К.: НІСД, 1997. - 144.
3. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія [Електронний ресурс] / М.М.Єрмошенко. -Режим доступу: http://www.disslib.org/upravlinnj_aekonomichnoju-bezpekoju-pidpryyemnytstva
4. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України. [Аналітичний портал: Експерт України]. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.expert-ua.info/document/archivepa/law5xwqoi/index.htm>
5. Сайт wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансова_безпека
6. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – №4 (94). – 2009. – С. 41-45.
7. Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/216/1/007%20Aktualni%20problemu%202015_.pdf
8. Мартюшева Л. С. Методологічні основи організації фінансової безпеки підприємства / Мартюшева Л. С. // Фінансовий простір. – 2011. – № 1 (1).– С. 85–91.

Приходько Є. С.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБД-15-4

Науковий керівник:

Онишко О.В.,

к.ю.н., доцент кафедри господарського права
та процесу,
Університет державної фіскальної служби
України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ключові слова: страхова компанія, ринок фінансових послуг, страховий ринок, фінансова безпека.

Сьогодні рівень фінансової безпеки страхового ринку є важливим індикатором розвитку страхового ринку, фінансової системи та держави в цілому. Від безпечного розвитку страхового ринку та фінансового забезпечення страхових компаній залежить розвиток усіх секторів вітчизняної економіки. Важлива роль у забезпеченні фінансової безпеки страхового ринку відводиться виявленню загроз та проведення заходів щодо їх попередження. Особливого значення набуває протидія шахрайським проявам на страховому ринку.

Вивченню загроз фінансової безпеки страхового ринку присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, серед яких на особливу увагу заслуговують роботи С. Ачкасової, В. Базилевича, О. Гладчук, О. Клімчука, Б. Пшик, І. Рекуненко, А. Шелестакта інших.

Проведені дослідження більшості науковців зосереджені на вивченні окремих загроз і факторів впливу на фінансову безпеку страхового ринку та шахрайських дій з боку різних учасників даного ринку. Ґрунтовні дослідження щодо систематизації загроз фінансовій безпеці як держави, так і страхового ринку – практично відсутні.

В. Базилевич через фінансову безпеку страховика визначає здатність виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування

за умови дії несприятливих чинників, а також зміни в економічній кон'юнктурі [5].

На думку О. Гладчука, при розгляді фінансової безпеки страхового ринку, також необхідно враховувати й фінансову безпеку інших його учасників, окрім страхових компаній, а це і страхові посередники, і страхувальники і навіть органи державного нагляду та саморегулівні організації [3].

Оскільки страховики не зможуть стати захищеними ізольовано від усіх учасників ринку страхових послуг, тоді страховий ринок України через взаємозв'язок і взаємодію між усіма його учасниками не зможе досягнути фінансово безпечного рівня свого розвитку [2].

На даний час існує чимало проблем у сфері фінансової безпеки страхових компаній. По-перше, враховуючи велику кількість страхових компаній, недостатнє технічне і ресурсне забезпечення Нацкомфінпослуг та обмежені можливості використання інформаційних технологій, ускладнюється процес регулювання страхового ринку. Для України характерна наявність великої кількості нормативних документів, що вказує на неточність правових норм. В Україні до цього часу не створені законодавчі засади для страхування інвестицій, обов'язкового медичного і пенсійного страхування. Нерозвиненим залишається страхування в аграрній, екологічній сферах. По-друге, відсутні закріплені в законах правила та механізми діяльності суб'єктів на страховому ринку. Немає, наприклад, законодавчо визначених норм відшкодування збитків, завданих третім особам, немає чіткого визначення самих видів страхування, у медичному страхуванні потребують удосконалення стандарти захворювань та методів лікування тощо. По-третє, механізми контролю держави за страховою діяльністю є нестабільними та неефективними. Всі ці чинники створюють передумови для того, щоб значні кошти відходили в «тіньовий» сектор [1, 4].

Для мінімізації ризиків, які можуть стати наслідком недостатньої стійкості, прозорості та конкурентоспроможності страхового сектору, необхідно зміцнити інституційну та фінансову спроможність органів, що здійснюють державне регулювання ринку фінансових послуг. Відтак державна політика у сфері страхування

повинна бути спрямована на виконання низки завдань, а саме: проведення моніторингу та поточного аналізу ринку страхових послуг з метою забезпечення створення можливостей для вжиття запобіжних заходів до забезпечення фінансової безпеки; посилення прозорості та відкритості у діяльності страхових компаній та органу, який здійснює державне регулювання і нагляд за такими установами; підвищення платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній; забезпечення належного захисту споживачів страхових послуг; запобігання використанню страхових компаній для непродуктивного виведення капіталу за кордон.

Фінансова безпека страхової компанії є характеристикою діяльності страхової компанії у довгостроковому періоді, управління якою спрямоване на забезпечення її належного рівня. Саме тому, обґрунтування механізму управління фінансовою безпекою страховика є актуальним питанням та потребує дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ачкасова С. А. Теоретичні аспекти визначення сутності фінансової безпеки страхової компанії [Електронний ресурс] / С. А. Ачкасова, О. В. Клімчук // Молодий вчений. - 2016. - № 5. - С. 4-8. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_5_4.

2. Богріновцева Л. М. Особливості визначення рівня фінансової безпеки страхового ринку / Л. М. Богріновцева // Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 13-14 вересня 2018 року). – Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2018. – С. 31-34

3. Гладчук О. М. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України [Електронний ресурс] / О. М. Гладчук. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2931>

4. Пшик Б. І. Напрями підвищення рівня фінансової безпеки страхового сектору в Україні [Електронний ресурс] / Б. І. Пшик, І. І. Рекуненко, А. Т. Шелестак // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2015. - Вип. 2. - С. 50-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_2_13.

5. Страхування: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.

Сафронова А. О.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДз-18-1

Науковий керівник:

Богріновцева Л. М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНИЙ СТАН КІБЕРБЕЗПЕКИ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Ключові слова: кібербезпека, банківський сектор, кіберзлочин, кіберпростір, захист даних, Інтернет.

Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» визначено, що кібербезпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі.

В Україні найбільше від кібератак страждають впливові медіа, фінансові інститути та державні установи. При цьому на сьогодні зростає не тільки кількість атак на інформаційну інфраструктуру, але і їх складність. Зловмисники використовують різні види атак: фізичні (атаки на телевізійні вежі), DDoS-атаки (на сайти Центрвиборчкому, ВР та ключових ЗМІ), зломи інформаційних ресурсів та атаки на мобільні мережі.

На сьогодні актуальність проблеми кібербезпеки не викликає жодних сумнівів, в тому числі у банківському секторі, але аналіз

вітчизняного законодавства дав зрозуміти, що, на жаль, в Україні на сьогодні, навіть не визначено таких ключових понять: кіберзлочин, кіберзлочинець, кіберпростір, кібербезпека, кіберзахист, отже національне законодавство щодо кіберзлочинності знаходиться у зародковому стані, а українці з їх низьким рівнем обізнаності про загрози використання комп'ютерів і низьким рівнем інформаційної безпеки – ідеальні мішені для кіберзлочинців.

Отже, належний захист від кіберзлочинців першочергово залежить від самих громадян, які дуже часто легковажно та необережно поводяться з електронними платежами і своїми персональними даними. Саме персональні дані, які ви надаєте банку, є найбільш затребуваними шахраями, а саме: прізвище та ім'я, номер мобільного телефону, адреса електронної пошти. Зазвичай таку інформацію продають на «чорному» ринку, а згодом використовують для розсилок смс, спаму, телефонних дзвінків рекламного характеру. Дуже часто зазначені дані перехоплюються в публічних місцях із відкритим Wi-Fi доступом під час користування електронною поштою або соціальними мережами. У цьому разі спеціалісти радять користуватися засобами захисту інформації, які пропонуються поштовими серверами або соціальними мережами.

Що стосується банківського сектору, то необхідно дотримуватися декількох простих правил щодо безпеки з користування платіжними картками. По-перше, не слід давати стороннім у руки свою платіжну картку. По-друге, ніколи не носити разом із карткою PIN-код. Поширеним є викрадення особистих даних з банкоматів. Кардери встановлюють на банкомати спеціальні пристрої: скіммери і накладки. Перший приклеюють на карткоприймач банкомату, другий – на клавіатуру. В їх приладах вмонтовані спеціальні передавачі, які пересилають всю отриману інформацію на мобільний телефон чи електронну пошту. Фахівці з IT-безпеки радять прикривати долонею цифри коду, які ви вводите у банкомат, оскільки поряд може бути вмонтовано злочинцями відеокамеру. Серед організаційних заходів пропонується користуватися послугами смс-інформування та установити ліміт на використання грошових коштів, а також надати банку телефон, за яким із вами можна швидко зв'язатися. Якщо в банку помітять

незвичайну для вас транзакцію або надмірне використання коштів, вам зателефонують і запитають чи справді ви виконуєте зазначені дії, якщо ні, то картка блокується, а ваші кошти залишаються на рахунку та в безпеці. У разі використання дистанційного обслуговування придбайте надійну антивірусну програму та не забувайте її оновлювати.

На жаль, кіберзлочинність постійно удосконалюється і йде в ногу з технологіями, що ускладнює виявлення та протидію зазначеним протиправним діям. Варто пам'ятати, що на практиці втрачені кошти дуже важко відшкодувати, адже винну особу в такій ситуації знайти не просто, банк несе відповідальність тільки в тому разі, якщо буде доведено, що злочин було скоєно з його вини. Наразі банки активно співпрацюють із правоохоронними органами щодо попередження злочинності, пов'язаної із втручанням у комп'ютерні системи, проте законодавство щодо кіберзлочинності та практика свідчать про значні прогалини в цій сфері.

Отже, кібербезпека в економіці є найгарячішою та найактуальнішою з тем в світовому технологічному просторі. Сучасний стан української кібербезпеки в банківському секторі на досить низькому рівні, отже Україна повинна використовувати іноземний досвід в цій сфері та розвивати кібербезпеку, щоб мати змогу захистити банківський сектор від кіберзлочинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авчаров І.В. Боротьба з кіберзлочинністю / І.В. Авчаров. // Інформатизація та інформаційна безпека правоохоронних органів. XI межд. конф. – М., 2016. – С. 191-194.
2. Айков Д.В. Комп'ютерні злочини. Керівництво по боротьбі з комп'ютерними злочинами / Д. Айков, К. Сейгер, У. Фонсторх. – М.: Світ, 2014. – 351 с.
3. Антонос Г. А. Міжнародні зміни права кіберпростору. / Г.А. Антонос // Право і інформатизація суспільства: зб. науч. тр. – М.: ІНІОНРАН, –2016. – С. 174-186.
4. Биков В. Удосконалення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з комп'ютерними технологіями / В. Биков, А. Погане, В. Черкасов. // Кримінальне право. – 2013. – № 3. – С. 9-11.

5. Букін Д.А. Underground кіберпростору / Д. Букін // Ринок цінних паперів. – 2017. – №8. – С. 104-108.
6. Охтирська Н. Організована злочинність у сфері інформаційних технологій / Н. Охтирська // Комп'ютерна злочинність і кібертероризм. Дослідження, аналітика. 2014. – Вип. 1. – С. 30-35.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/2016>
9. Kovalev Andriy Cyber Security and Data Protection in Ukraine // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://terralex.org/publication/pa9ea5ca7e3>

Табаченко Я. Ю.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФБДі-16-4

Науковий керівник:

Побоча К. П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗМЕНШЕННЯ

Ключові слова: фінансова безпека, фінансовий механізм, загрози та ризики, економічна безпека, суб'єкт господарської діяльності, система забезпечення фінансової безпеки.

Ефективність функціонування підприємства, особливо у нестабільних умовах сучасної економіки, перш за все залежить від

надійності системи захисту його інтересів від внутрішніх зовнішніх загроз. Рівень безпеки підприємства визначається тим, наскільки його керівництво та фахівці будуть спроможні уникнути можливих загроз та ліквідувати негативні наслідки впливу окремих складових зовнішнього та внутрішнього середовищ. Тому з метою забезпечення стійкого розвитку в кризових умовах нагальною потребою кожного підприємства є формування оптимальної системи організації його фінансової безпеки, що в свою чергу вимагає відповідного методичного забезпечення.

Теоретичними дослідженнями у сфері фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, а також окремими теоретичними аспектами, необхідними для формування системи фінансової безпеки, займались такі вчені, як: Е. Альтман, Дж. Аргенті, О.І. Барановський, В. Бівер, М.Д. Білик, І.А. Бланк, О.Д. Василик, К.С. Горячева, А.О. Єпіфанов, М.М. Єрмошенко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В. Ковальов, Е.М. Коротков, Л.О. Лігоненко, Р. Ліс, Т.М. Мельник, В.П. Москаленко, Є.В. Новосядло, Б.А. Райзберг, Р. Таффлер, О.О. Терещенко, С.Я. Салига, Г.М. Скударь, Е.А. Уткін, О.І. Хитрін та багато інших.

Фінансова безпека суб'єктів господарювання – це рівень фінансового стану суб'єкта господарювання, що забезпечує стабільну захищеність його головного і пріоритетних фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначені на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді [1]. Загрози фінансовій безпеці – це потенційно можливі або реальні дії зловмисників чи конкурентів здатних завдати суб'єктам господарювання матеріальну або моральну шкоду, що виявляється, як сукупність чинників і умов, що небезпеку для нормального функціонування суб'єктів господарювання. Загрози фінансовій безпеці підприємницької діяльності можуть бути дуже різноманітними, вони класифікуються за різними критеріями: за джерелом виникнення всі загрози можна поділити на зовнішні і внутрішні; за рівнем тяжкості наслідків: загрози з високою, значною, середньою і низькою тяжкістю наслідків; за рівнем вірогідності

загрози можуть бути маловірогідними і високовірогідними; загрози можуть розрізнятися за проявом на певному етапі підприємницької діяльності [3].

Однією з найважливіших проблем підприємницької діяльності в ринкових умовах господарювання будь-якої організації є забезпечення фінансової безпеки як основної складової економічної безпеки підприємства. Рівень фінансової безпеки підприємства у більшості регіонах України є низьким. Про це свідчать: незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування підприємств, використання ними ресурсного забезпечення; негативні тенденції щодо кількості діючих, новостворюваних та обсягів господарської діяльності підприємств; збільшення кількості кримінальних посягань, корупційних та дискримінаційних дій на підприємств; низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активності тощо.

Серед новітніх загроз для фінансово-економічної безпеки підприємства експерти називають такі явища, як гринмейл, рейдерство, кардерство (кардеринг), конкурентну розвідку. Іноземне слово "гринмейл" давно стало повноправним економічним терміном. Довідники з ринкової економіки трактують його в такий спосіб: гринмейл — корпоративний шантаж шляхом скуповування значного числа акцій певної компанії з пропозицією продати їх за умови, що інші компанії підписують угоду про невтручання [2]. Схеми класичного корпоративного шантажу припускає, що структура, яка атакує, купує на фондовому ринку невеликий пакет акцій процвітаючої компанії. Потім настає черга скарг у контролюючі та правоохоронні органи, а також судових позовів із будь-якого приводу. Кінцевою метою є або отримання відступних за відмову від претензій, або продаж свого пакета акцій за завищеною ціною.

Рейдерство — вилучення майна на нібито законних підставах, в основі виникнення яких лежать прогалини в законі або системні недоліки функціонування державних інститутів. Й у столиці, й у провінції рейдерські схеми мають однакові кольорові градації. За «білих» схем нові власники консолідують у своїх руках контрольний пакет акцій. "Сірі" підходять до ситуацій, коли діяльність підприємства «зависає» на грані банкрутства і для володіння ним

достатньо знайти шпаринку в законодавстві . «Чорне» рейдерство пов'язане з кримінальними злочинами — фальсифікацією документів, підробкою підписів, шантажем, погрозами і навіть убивствами [4]. У результаті масових атак рейдерів наша держава стрімкими темпами втрачає контроль не тільки над кращими своїми підприємствами, що є основою технологічної матриці української нації, а й цілими секторами власної економіки. За оцінками деяких експертів, тільки за останні кілька років у законних власників в Україні було відібрано більше 2000 підприємств. Масові безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток, які намагається налагодити уряд, безсумнівно, корисна і навіть вигідна операція, як для населення, так і для держави. Однак і вони мають негативний бік, не враховувати який банкам просто небезпечно. Передусім це стосується кардерства . Кардерство – діяльність споріднена з фальшуванням грошей, адже в обох випадках підробляють засоби платежу. Істотна відмінність полягає в тому, що грошові знаки випускає держава, а у кредитної картки емітентом є, як правило, акціонерний комерційний банк. Спеціалісти в галузі банківської безпеки вважають, що у 85 % випадків секретну інформацію викрадають самі банківські службовці, які мають до неї доступ у межах своєї службової діяльності. Решту 15 % становлять випадки, коли зв'язок між ними і затриманими кардерами встановити не вдалося, – простіше кажучи, зловмисники не викрили свою людину в банку, і довелося повірити їм на слово, що нібито інформацію для них діставали невідомі хакери, з якими вони спілкувалися через електронну пошту.

Необхідність забезпечення фінансової безпеки підприємства розкривається у виконанні таких задач: – забезпечувати стійкий розвиток підприємства; – забезпечувати стійкість грошових розрахунків і основних фінансово-економічних параметрів; – нейтралізувати негативну дію фінансових і банківських криз і навмисних дій конкурентів, тіньових структур на розвиток підприємства; – запобігати агентським конфліктам між акціонерами, менеджерами і кредиторами з приводу розподілу, використання і контролю за грошовими потоками підприємства; – найбільш оптимально для підприємства залучати і використовувати різні джерела фінансування; – запобігати злочинам і адміністративним

правопорушенням у фінансових правовідносинах. Основними завданнями забезпечення фінансової безпеки підприємства є ідентифікація небезпек і загроз підприємству, визначення індикаторів фінансової безпеки, розробка системи моніторингу фінансової безпеки, розробка та контроль за виконанням заходів, направлених на забезпечення фінансової безпеки, аналіз виконання заходів, оцінка, коректування. На сьогоднішній день в Україні проблемою управління фінансовою безпекою та визначення її рівня на підприємстві займаються недостатньо та не комплексно, тому що основна увага приділяється фінансовій безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не опустити цього.

Отже, проблема фінансової безпеки країни набула особливої гостроти. Вирішення цієї проблеми повинно базуватися на надійній та ефективній системі захисту національних інтересів держави. Забезпечення фінансової безпеки вимагає визначення та постійного моніторингу основних внутрішніх і зовнішніх негативних факторів, які впливають на забезпечення національних інтересів у фінансовій сфері. Для зниження загрози фінансово-економічної безпеки слід здійснювати управління фінансово-економічною безпекою підприємства з врахуванням дії економічних суперечностей на різних етапах процесу відтворення. Це дозволяє визначити загрози, які необхідно нейтралізувати, а також окреслити можливості, які можна використати для досягнення поставлених цілей. Крім цього, розширюється інструментальна база управління, оскільки можна використовувати не тільки підходи до управління загрозами, але також методи ризик-менеджменту і антикризового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Основи економічної безпеки України: Навч. посібник / [А.І. Берlach, Т. В. Філіпенко]; – К. 2011. – 300 с.
2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [В. Л. Ортинський, І.С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]; – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.

3. Барановський О. І. Фінансова безпека держави / О.І. Барановський // Фінанси України. – 2016. – № 11. – С. 19–34.

4. Кім Ю. Г. Проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємств / Ю. Г. Кім // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №4. – С. 52 - 58.

Твердохліб Г. С.

Університет державної фіскальної
служби України,
група ФМДз-17-2

Науковий керівник:

Ковернінська Ю. В.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної
служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ключові слова: фінансова безпека, банківські установи, фінансова безпека банку, показники діяльності банків.

Питання забезпечення фінансової безпеки є досить актуальним для України, оскільки вона перебуває в полі дії цілої низки різноманітних загроз. Фінансова система України, а особливо її банківський сектор, уже тривалий час функціонує в умовах затяжних кризових явищ, що актуалізує необхідність дослідження питання забезпечення належного рівня фінансової безпеки банківського сектору України.

Проблематикою фінансової безпеки банківського сектору займалися такі вітчизняні вчені, як О.Барановський, Р. Вовченко, Р.Гриценко, М.Зубок, О.Кириченко, О.Колодізев, М. Круглова, І.Крупка, Л.Патерікіна, О.Штаєр, С.Яременко, а також зарубіжні вчені: Д.Алексєєва, Д.Артеменко, Т.Гадомська, О.Ілинич, О.Канаєв, О.Козловський, Є.Кулікова, Є.Лясковський, Н.Наточєєва, Н.Савинська, І.Семенов, К.Тихонков, В.Черенков. Проте, незважаючи

на великий обсяг наукових досліджень, залишається багато невирішених проблем в сфері управління фінансовою безпекою банківських установ.

Фінансова безпека є надзвичайно складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру і логіку розвитку. Фінансова безпека держави включає такі складові: бюджетну, податкову, боргову, фінансову, валютну, грошово-кредитну, інвестиційну безпеку, фінансову безпеку страхового та фондового ринку та безпеку банківської системи.

Розгляду сутності фінансової безпеки банківського сектору передують розкриття сутності поняття «банківський сектор». В економічній літературі існують різні точки зору на співвідношення понять «банківський сектор» і «банківська система». Проте, найчастіше зустрічається розділення даних понять. Найбільш доцільним вважаємо визначення запропоноване Вовченко Р.С., який розуміє під банківським сектором національної економіки регульовану державою і саморегульовану (завдяки професійним асоціаціям і конфедераціям) складову банківської системи країни у вигляді сукупності банків як елемента загального економічного обороту на загальнодержавному і регіональному рівнях, що реалізується в рамках функцій цих банків з акумуляції і розподілу фінансових ресурсів з огляду на кон'юнктуру ринку банківських послуг, підвищення інвестиційної та інноваційної активності, управління поточною ліквідністю клієнтів; мінімізації трансакційних витрат підприємств реального сектору економіки, міжгалузевого перепливу капіталу, підвищення добробуту населення з метою отримання прибутку, підвищення ринкової капіталізації цих банків і задоволення попиту на банківські продукти, операції і послуги.

Оскільки фінансова безпека банківської системи залежить від фінансової безпеки банків, доцільно буде відзначити їх вплив на фінансову безпеку держави в цілому. Деякі науковці вважають, що поняття фінансової безпеки банків може розглядатися за двома напрямками:

1) за фінансовими наслідками діяльності банків для країни в цілому та окремих клієнтів і контрагентів;

2) попередження явних і потенційних загроз фінансового стану й банківських установ, Національного банку України та банківської системи в цілому.

Для того, щоб здійснювати управління фінансовою безпекою банку, потрібно чітко розуміти сутність поняття «фінансова безпека банку» та визначити її складові. На нашу думку, серед запропонованих науковцями варіантів основну увагу варто звернути на підходи до визначення цього поняття, а також особливості при формуванні понять та інструментів забезпечення фінансової безпеки банківських установ [1].

У загальному випадку під терміном «фінансова безпека» розуміють систему, спрямовану на визначення небезпечних внутрішніх і зовнішніх факторів, запобігання загрозам фінансової незалежності, а також запобігання ризикових ситуацій і критичного збитку ресурсам організації, здатну підтримувати сталий економічний розвиток і досягнення стратегічних цілей [2].

Основні об'єкти управління фінансовою безпекою – не лише фінансові ресурси (капітал, залучені та позичені кошти), за допомогою яких банк виконує свою діяльність, але й ті сфери, які він обслуговує.

Необхідно зауважити на тому, щоб ефективно управляти фінансовою безпекою банку потрібні наявні фінансові інтереси суб'єктів господарювання банку з їх оточенням. Фінансові інтереси при їх недостатній, несвоєчасній або відсутній реалізації можуть стати ризиками, загрозами чи небезпеками діяльності банківської установи, перешкодами для реалізації інших інтересів безпеки банку [3]. Система фінансових інтересів уключає: інтереси кредиторів; інтереси позичальників; інтереси банків: отримання банками максимального прибутку від виконання своєї діяльності; інтерес центрального банку; інтереси суб'єктів економіки.

З даних, представлених в табл. 1, бачимо, що кількість діючих банків скоротилась на 5 установ. Загальний розмір активів і пасивів банків збільшився на 38 166 млн. грн. Серед активів банківських установ найбільшу питому вагу займають кредити надані клієнтам, кредити надані суб'єктам господарювання, вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, резерви за активними операціями банків.

Основні показники діяльності банків України, млн. грн.

Назва показника	01.02.2017 р.	01.05.2017 р.	01.07.2017 р.	01.09.2017 р.	Зміни, +, –
Кількість діючих банків	93	90	90	88	-5
Активи	1 212 812	1 258 184	1 237 924	1 250 978	38166
Готівкові кошти	31 868	38 267	39 436	38 557	6 689
Банківські метали	338	283	262	237	-101
Кошти в Національному банку України	45 628	46 586	50 323	45 208	-420
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	116 263	117 107	124 464	124 731	8 468
Строкові вклади в інших банках та креди- ти, надані іншим банкам	19 829	23 688	20 265	23 601	3 772
Кредити надані клієнтам	996 205	975 370	972 777	974 205	-22 000
кредити, що надані суб'єктам господарю- вання	840 017	820 060	817 839	817 383	-22 634
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	322 972	349 728	340 993	345 889	22 917
Пасиви	1 212 812	1 258 184	1 237 924	1 250 978	38166
Капітал	120 038	153 069	140 490	167 654	47616
Зобов'язання банків	1 092 774	1 105 115	1 097 434	1 083 324	-9450
Рентабельність активів, %	0,33	2,29	-0,27	0,41	0,08
Рентабельність капіталу, %	3,33	20,44	-2,33	3,51	0,18

Таким чином, бачимо, що для стабілізації фінансової безпеки банківських установ України необхідне детальне дослідження зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на банківську діяльність, удосконалення та адаптація до діючого законодавства, відокремлення складових механізму управління фінансовою безпекою комерційних банків, запобігання ризикам та загрозам, здійснення фінансового аналізу, врахування інтересів суб'єктів банківського сектору економіки України [4].

Отже, важливою умовою ефективного функціонування держави є забезпечення належного рівня її фінансової безпеки, а саме : створення умов для надійного та ефективного функціонування банківських установ, недопущення або своєчасне виявлення загроз фінансовим, матеріальним та інформаційним ресурсам банків, комплексний підхід до забезпечення функціонування складових банківської системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ксьондз С. М. Управління фінансовою безпекою банків України / С. М. Ксьондз // Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 3. Т. 3. – С. 120-124.
2. Вергелюк, Ю. Ю. Фінансова безпека кредитного ринку / Ю. Ю. Вергелюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 11. – С. 31-36.
3. Інноваційні підходи до забезпечення фінансової безпеки України: мікро- та макрорівні: монографія / За ред. Черевка О.В., 2017. – 365 с.
4. Курносова Ю.А. Шляхи стабілізації фінансової безпеки банківських установ / Ю.А. Курносова, Ю.В. Масюк // Молодий вчений. – 2017. – №12(52)

Трухан А. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-17-1

Науковий керівник:

Олешко А. А.,

д. е. н., професор кафедри фінансових
ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

Ключові слова: антикризове управління, фінансова система, реструктуризація, санація, мінімізація витрат, фінансове оздоровлення.

Функціонування сучасної економіки будь-якої країни неможливо уявити без ефективної банківської системи. Банки різних рівнів глибоко проникають у сферу виробництва і активно впливають на економічні та соціальні процеси в державі. Результати діяльності

банківського сектору стосуються майже усіх сфер економіки, саме тому невдачі та кризи банків можуть призвести до руйнування фінансової системи. Світова фінансова криза охарактеризувалась значним відтоком депозитів з банківських рахунків клієнтів, саме тому кожна країна зацікавлена в тому, щоб діяльність банків була регульованою, ефективною і надійною, забезпечувала безпеку і зростання економіки, протистояла кризам і захищала вклади своїх клієнтів.

Особливості антикризового управління банківською діяльністю досліджували такі зарубіжні дослідники, як: Дж. Гарсія, А. Деміргук-Кунт, П. Роуз. Проблемам антикризового управління присвячено також роботи таких відомих українських вчених: О. Барановського, О. Дзюблюка, І. Д'яконової.

У вітчизняній науковій літературі антикризове управління розглядається як система управління, що має всебічний характер та направлена на попередження і на усунення несприятливих для бізнесу явищ, з використанням наявних ресурсів та потенціалу виживання, або реалізації спеціальних процедур (таких як санація, реструктуризація, банкрутство, ліквідація) [1].

Сьогодні вітчизняна економіка характеризується економічною нестабільністю. Велика кількість банків опинились на межі банкрутства, тому виникає необхідність запровадження антикризового управління в банківських установах України. Слід розуміти, що успіх даного заходу залежить від грамотного і чітко сформованої довгострокової фінансової стратегії, що відповідає економічному зростанню країни в цілому. Українським законодавством не вживається термін «антикризове управління», натомість визначено такі поняття, як «фінансове оздоровлення» та «санація».

Фінансове оздоровлення банку – відновлення платоспроможності банку та приведення фінансових показників його діяльності у відповідність із вимогами Національного банку України [2]. Головною метою оздоровлення є досягнення довготривалої фінансової стабільності, адекватності капіталу та прибутковості. Безрезультатність заходів щодо оздоровлення означає необхідність ліквідації банку.

Антикризове управління може відбуватися або власними силами проблемного банку (за ініціативою власників і менеджерів), або також за підтримки органів нагляду. Антикризове управління вимагає додаткових інвестицій для запровадження інноваційних банківських продуктів, оновлення інформаційних технологій, списання недохідних активів, розробки програми розвитку персоналу, закриття підрозділів тощо [3].

Мінімізація витрат банку. Традиційно у період кризи першочерговим завданням стає не стільки капіталізація банків, як зменшення витрат, підвищення ефективності діяльності банків та продуктивності роботи всіх департаментів банку. Одним зі шляхів відновлення стабільної діяльності вітчизняні банки вбачають у впровадженні програми зменшення витрат. Основними напрямками скорочення витрат, які мають місце в діяльності вітчизняних банків у системі антикризового управління є такі: зменшення чисельності персоналу; скорочення фонду оплати праці; ліквідація нерентабельних або низько прибуткових філій, відділень, точок продажу; залучення нових сегментів споживачів банківських продуктів; скорочення ризикових банківських продуктів; припинення роботи з міжнародними рейтинговими агентствами; обмеження маркетингової діяльності; зменшення поточних витрат банків [1].

Системна реструктуризація банків спрямована на відновлення платоспроможності та прибутковості банків, виконання ними функцій фінансових посередників. Зазвичай цей процес є досить тривалим, він повинен розпочинатися з розробки дієвого правого та інституційного поля для здійснення реструктуризації банків. Першим кроком безпосередньо для проведення реструктуризації є оцінка активів банків з метою визначення їх поточного стану.

Робота з «поганими» активами необхідна для відновлення економіки, вона повинна доповнювати процес реструктуризації банків. Завданнями «реабілітації» активів є максимізація вартості «поганих» активів, мінімізація втрат банку та «ерозії» капіталу. Управління такими активами може здійснюватись шляхом: самостійної реструктуризації банком або списання їх вартості з балансу; передачі або продажу «поганому банку», компанії з повернення кредитів чи приватній компанії, що спеціалізується на

управлінні «поганими» активами; передачі або продажу централізованій компанії з управління активами, що є зазвичай державною установою [4].

Отже, необхідним в умовах кризи для будь-якої банківської установи є ефективний антикризовий менеджмент, що є запорукою ефективної роботи банку. Ефективне антикризове управління банківськими установами України можливе лише тоді, коли менеджери будуть здатні передбачати та прогнозувати складні економічні явища. Більшість банківських установ виявилися невідповідними до кризової ситуації через відсутність системи моніторингу та реалізації превентивних заходів. Виходом із ситуації, що склалася, має стати розробка та впровадження в банках системи антикризового управління, що спрямована на попередження, недопущення кризових ситуацій та мінімізацію негативних наслідків у разі їх виникнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Олійник А. В. Напрями вдосконалення антикризового управління вітчизняними банками / А. В. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 3, Т. 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4417/1/%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» зі змінами від 19.04.2014р. № 2121-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Лановська Г. І. Особливості антикризового управління в банківському секторі / Г. І. Лановська, Т. І. Бондарева // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2016, Т. 21. Вип. 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_3/34.pdf
4. Барановський О. Проблемні банки: виявлення й лікування / О. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 11. – С. 18-31.

Ходаківська М. Ю.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ КОРПОРАЦІЯМИ

Ключові слова: антикризове управління, фінансові корпорації, фінансова криза, фінансова стійкість, державне антикризове управління.

Глобальні та національні не стабільні процеси, зумовлені переформатуванням світогосподарського порядку, поширюються на мікроекономічних суб'єктів – фінансові і нефінансові корпорації. Кризові явища, що розгортаються у фінансових корпораціях, призводять до негативних соціально-економічних наслідків для держави, бізнесу і суспільства. Протидія та мінімізація негативних наслідків кризових явищ у фінансових корпораціях можлива за умови формування і реалізації ефективного антикризового управління, механізм якого має бути гнучко пристосований до мінливого соціально-економічного середовища.

Дослідженнями проблем антикризового управління фінансовими корпораціями займалися такі відомі науковці як: Д. Аакера, І. Ансоффа, С. Беляєва, А. Градова, П. Друкера, Г. Іванова, А. Грязнова, А. Ковальова, Е. Короткова, В. Кошкіна, В. Кузіна, М. Мескона, Е. Мінаєва, Н. Родіонової, Е. Уткіна, Й. Шумпетера. Серед українських економістів, які досліджують дану проблему, варто відзначити таких учених, як М.Бойко, В. Василенко, С. Войтко, О.Гавриш, В. Герасимчук, В. Дергачова, Н. Єгорова, О. Копилюк, О. Кузьмін, І. Крейдич, П. Круш, Л. Лігоненко, В. Мартиненко, Н. Рекова, Л. Ситник

Фінансові кризи у соціально-економічних системах, що загрожують порушенню їх цілісного функціонування, залежно від різновиду та стадії розгортання мають певний рівень керованості та піддаються управлінському впливу. При цьому в сучасних умовах найбільше розбалансування відбувається у секторі фінансових корпорацій, який призначений надавати банківські й небанківські фінансові послуги та фінансувати соціально-економічний розвиток. Практична реалізація антикризового управління фінансовими корпораціями передбачає формування ефективного механізму.

Антикризове управління фінансовими корпораціями розглядається на макро- та мікрорівні. На макрорівні здійснюється державне антикризове управління фінансовими корпораціями, що передбачає ефективну протидію і подолання кризових процесів та має на меті забезпечення фінансової стабільності національної фінансової системи. Державне антикризове управління фінансовими корпораціями – це комплекс цілеспрямованих дій державних органів управління, спрямованих на недопущення кризових ситуацій, а у разі їх виникнення – усунення та мінімізацію негативних наслідків для фінансової системи держави. Антикризове управління фінансовими корпораціями на мікрорівні (рівні окремої фінансової корпорації) реалізується на засадах його відповідності загальнодержавній антикризовій фінансовій політиці.

Мета і завдання антикризового управління реалізуються за допомогою загальних та специфічних принципів антикризового управління. Загальні принципи антикризового управління визначають загальні вимоги до антикризового управління і включають принципи: цілеспрямованості, об'єктивності, функціональної інтеграції, комплексності, відповідності, адекватності, своєчасності прийняття антикризових рішень, професіоналізму і відповідальності, гнучкості, оптимальності, ефективності, послідовності, наукової обґрунтованості, розподілу функцій і повноважень. Специфічні принципи антикризового управління фінансовими корпораціями визначають його особливі ознаки та включають принципи упередження, стабільності, мінімізації фінансових ризиків, вмотивованості. На практиці можна застосовувати різні види антикризового управління фінансовими корпораціями та їх

комбінації. Управлінський вплив може бути спрямований на наближення кризи, або її віддалення, або невтручання в кризові процеси.

Залежно від реакції на кризу застосовується антикризове управління:

1) превентивне – застосовується з метою упередження кризових ситуацій, передбачення і прогнозування можливих негативних наслідків та їх усунення до моменту настання кризи;

2) активне – управління, для якого характерна початкова реакція на вже незворотні загрози та вжиття найоптимальніших оперативних заходів;

3) реактивне – застосовується як реакція на вже виниклу кризову ситуацію, за якої фінансова корпорація має значні відхилення від запланованих і нормативних показників і несе збитки.

Початок реагування на кризову ситуацію здійснюється із запізненням, управління носить реактивний і навіть хаотичний характер, що призводить до подальшого погіршення фінансового стану.

Найефективнішим є превентивне антикризове управління, оскільки воно дає змогу запобігти настанню кризи за рахунок розробки та впровадження превентивних (упереджувальних) заходів, а у разі невідворотності настання кризи – вжити пом'якшувальних та упереджувальних заходів, заздалегідь розробити ефективну антикризову стратегію. Реалізація антикризового управління передбачає застосування комплексу методів, адекватних стадії розгортання кризи та специфіці її зародження і протікання. Методи антикризового управління фінансовими корпораціями поділяються на: стратегічні; тактичні; оперативні.

Отже у сучасних умовах антикризове управління фінансовими корпораціями – це управління, що передбачає цілеспрямований вплив на банки і небанківські фінансові корпорації, який забезпечує недопущення розгортання фінансової кризи, а у разі її виникнення – вжиття комплексу адекватних антикризових заходів із стабілізації фінансово-економічного стану, фінансового оздоровлення, реструктуризації, реорганізації, банкрутства і ліквідації з найменшими втратами для організації, клієнтів, кредиторів та

суспільства.

Основними завданнями антикризового управління фінансовими корпораціями є: запобігання настанню кризи – якщо криза відворотна та виявлення чинників, передбачення, прогнозування кризи – якщо криза невідворотна; пом'якшення перебігу кризи, нівелювання загроз і ризиків, ліквідація негативних наслідків кризи; моніторинг, діагностика та дотримання економічних нормативів діяльності, показників рівня фінансової безпеки і нормативів фінансових ризиків; аналіз фінансового стану та симптомів й індикаторів кризи; ідентифікація факторів, що зумовили кризовий стан; підтримання належного рівня фінансової стійкості, рентабельності, платоспроможності та ліквідності; наскрізне антикризове планування; розробка санаційних заходів, заходів з реорганізації, фінансової реструктуризації; діагностика ймовірності банкрутства; недопущення банкрутства, а у разі невідворотності проведення процедури банкрутства з найменшими втратами; підтримання ділової репутації та у разі виникнення кризи недопущення паніки серед населення і клієнтів організації; забезпечення виконання зобов'язань перед кредиторами (клієнтами); захист персоналу від проявів кризи та протидія скороченню надання соціального забезпечення; контроль за своєчасністю та ефективністю антикризових заходів та внесення коректив у антикризову політику з урахуванням досягнутих результатів та зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Реалізація механізму антикризового управління фінансовими корпораціями має забезпечуватись використанням власних і залучених фінансових, економічних, технічних, кадрових та інтелектуальних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Механізм антикризового управління на підприємствах [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/15402/1/Pogrebnyak_diss.pdf
2. Антикризове управління фінансовими корпораціями [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/12.pdf

3. Барановський О. І. Сутність і різновиди фінансових криз / О. І. Барановський // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 3 – 20.
4. Корнєєв В. В. Управління кредитними ризиками комерційних банків в умовах фінансової кризи / В. В. Корнєєв, С. В. Пасько // Наука й економіка. – 2011. – №1 (21). – С. 38–43.
5. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: [монографія] / за заг. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДФС України, 2016. – 452 с.

Чамор Г. С.

Університет державної фіскальної служби
України,

група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКУ ЯК ОСНОВА ЙОГО СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова стійкість та платоспроможність банку, фінансове управління (менеджмент), фінансовий контроль.

Безпека банків входить до фінансової безпеки країни як особлива частина. Банківська система є найважливішою складовою фінансово-кредитної сфери будь-якої держави. І саме тому рівень фінансової безпеки держави визначає стан банківського сектору. Фінансові посередники є каталізаторами глобалізації завдяки новітнім сучасним інформаційним технологіям. Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір містить погрози фінансовій стійкості банків, які посилюються під дією

економічної кризи але, разом с тим, відкриває і нові можливості для розвитку національного фінансового сектора.

Фінансова безпека банку – це найважливіша складова фінансової, а тому і національної безпеки країни. Також це такий стан діяльності банку, який характеризується стійкістю до впливу загроз різної природи та збалансованістю, здатністю досягати запланованої стратегічної мети та генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення виконання власних зобов'язань [3].

Характеризуючи фінансову безпеку вітчизняних банків, необхідно зупинитися на ключових параметрах, а саме:

- фінансова безпека забезпечує рівноважний і стійкий фінансовий стан банку;
- сприяє ефективній діяльності банку;
- якісно організована фінансова безпека дозволяє на ранніх стадіях визначити проблемні місця в діяльності банку;
- нейтралізувати вплив криз для запобігання банкрутства.

Для визначення фінансової стійкості банку, насамперед, необхідно зробити акцент на розмежуванні методів звичайного та антикризового управління, оскільки управління стабільно функціонуючим банком та банком, який відчуває фінансові труднощі, безумовно відрізняється. Це не означає, що змінюється перелік інструментів, але таке розмежування дозволяє використовувати напрацювання в галузі фінансового менеджменту, а також фінансової стійкості банківської установи.

На сьогодні, всі методи та інструменти, які використовуються для забезпечення фінансової безпеки банку, можуть бути розділені на дві виокремленні великі групи: внутрішні та зовнішні. Такий розділ пов'язаний з наявністю двох передумов. З однієї сторони банк, як будь-який господарюючий суб'єкт, має економічну самостійність і, відповідно, він може сам робити певні кроки, направлені на досягнення фінансової безпеки. З іншої сторони, на його діяльність впливає держава, у якій є власні інструменти впливу на діяльність банківських установ.

Все більшого поширення набуває процес фінансового менеджменту, як системи економічного управління, що являє собою сукупність організаційно-структурної та функціональної підсистем, і

який використовується для розгляду внутрішніх інструментів, що знаходяться в розпорядженні банків та методів забезпечення фінансової безпеки.

До складу забезпечення процесу управління фінансами входять підсистеми нормативного забезпечення, яке підрозділяється на зовнішнє (закони, нормативні акти, постанови, накази тощо) та внутрішні (інструкції, методичні вказівки, нормативи, які розробляються банком для регулювання його фінансової діяльності); інформаційного забезпечення (економічна, комерційна, фінансова та інша звітність); технологічного забезпечення; кадрового забезпечення.

Зовнішні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків є однією з важливих груп, до яких належать: банківське регулювання; банківський нагляд; банківський контроль.

Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» [2] банківське регулювання – одна з функцій Національного банку, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Одним з найважливіших зовнішніх методів забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки банків є здійснення банківського нагляду. Відповідно до Закону України «Про Національний банк України» [2] банківський нагляд – це система контролю й активних дій Національного банку, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами в процесі їх діяльності законодавства України й установлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи й захисту інтересів вкладників.

Останньою групою зовнішніх інструментів забезпечення фінансової безпеки банків згідно з базовою класифікацією є банківський контроль. Специфіка контролю за банками і банківською діяльністю з боку держави обумовлена низкою особливостей властивий банківському сектору, а також його ролі в безпеці країни. По-перше, банківська система опосередковує проходження платежів практично всіх економічних суб'єктів країни, по-друге, банківській

системі притаманний високий рівень системного ризику, який поширюється не тільки на саму банківську систему, а й на всю економіку країни, по-третє, грошові потоки, що проходять через банківські канали піддаються ретельному відстеженню з боку органів фінансового та правоохоронного контролю.

Враховуючи все вищевикладене, можна сформулювати таке визначення системи фінансової безпеки банку - сукупність взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних і контрольних заходів фінансового характеру, які повинні оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень і нівелювати вплив ризиків внутрішнього й зовнішнього середовищ. Отже, систему фінансової безпеки необхідно інтегрувати в систему управління банком, що дозволить здійснювати постійний контроль за ризиковим середовищем банку і ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення. Дія системи повинна ґрунтуватися на принципах мінливості, обачності, об'єктивності, безперервності і оперативності, конфіденційності, комплексності і системності, явності в інтерпретації результатів, що дозволить забезпечити стабільну, безкризову та ефективну діяльність банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Закон зі змінами від 28.08.2018 № 2121/III – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Закон України «Про Національний банк України» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Закон від 20.05.1999 № 679-XIV – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
3. Прокопенко Н. С. Складові безпеки банківської діяльності / Н. С. Прокопенко, М. І. Виклюк. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 11. – С. 118–124.

Шахова О. В.

Університет державної фіскальної служби
України,
група ФМР-18-1

Науковий керівник:

Побоча К.П.,

к.е.н., доцент кафедри фінансових ринків,
Університет державної фіскальної служби
України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ключові слова: антикризове фінансове управління, підприємство, фінансова криза, функції, завдання, принципи.

В діяльності фінансових менеджерів необхідним є розробка оптимальності стратегії та тактики антикризового фінансового управління, що спричинить попередження та вчасне виявлення фактів про настання кризового стану підприємства та напями його подолання. Відповідно до цього антикризове фінансове управління – це система прийомів та методів управління фінансами, спрямована на попередження фінансової кризи та банкрутства підприємства.

Фінансовий менеджмент, що передбачає антикризове управління повинен опиратися на механізми фінансової санації та банкрутства підприємства, а також на інструменти контролінгу. Основними напрямками антикризового управління є постійний моніторинг фінансового стану підприємства, розробка його управлінських і фінансових стратегій, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності товарів чи послуг, скорочення витрат, раціональне використання фінансових ресурсів та інше.

Важливим для діяльності підприємства в даному напрямі є розробка антикризових програм, що включають в себе напями та стратегію подолання кризи на внутрішньому рівня з використанням відповідних принципів та методів антикризового управління.

Для аналізу антикризового управління на підприємстві необхідним є визначення його принципів: рання діагностика кризових явищ і фінансової діяльності підприємства, тобто оцінка фінансовими

менеджерами на основі звітності можливість настання неплатоспроможності чи банкрутства підприємства; класифікація індикаторів кризових ситуацій за ступенем їх небезпеки для фінансового розвитку підприємства; терміновість реагування на кризові явища; адекватність реагування підприємства на ступінь реальної загрози його життєдіяльності; повнота реалізації можливостей виходу підприємства із кризового фінансового стану.

Основними напрями щодо діагностики кризових явищ підприємства слід також визначити можливі причини виникнення відповідних явищ, що можуть носити зовнішній та внутрішній характер.

До зовнішніх причин належать економічна ситуація в країні, зміни впливу конкурентних сил, тенденції макроекономічного розвитку.

До внутрішніх індикаторів, що спричиняють загрозу фінансової стійкості підприємства можна віднести неефективну інноваційну та інвестиційну політику підприємства, неналежний контроль за фінансовою інформацією, помилки в управлінні фінансами підприємства, неефективний менеджмент та маркетингова стратегія підприємства, а також фактори пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

Важливим фактором в реалізації антикризового управління є забезпечення контролю за результатами розробки заходів щодо виходу підприємства із фінансової кризи.

Основними об'єктами при антикризовому фінансовому управлінні є: управління грошовими потоками, ринкова вартість підприємства, структура капіталу підприємства, склад фінансових зобов'язань підприємства, склад активів підприємства, склад поточних витрат підприємства, рівень концентрації фінансових операцій в зоні підвищених ризиків.

Ефективним, при антикризовому управлінні є використання горизонтального, вертикального та порівняльного фінансового аналізу напрямів розвитку систем показників відповідних об'єктів антикризового фінансового управління. При рості розмірів негативних відхилень нарастають кризові явища фінансової

діяльності підприємства, що можуть спричинити в майбутньому до його банкрутства.

Система антикризового фінансового управління повинна бути направлена на: забезпечення росту чистого грошового потоку підприємства, зниження загальної суми фінансових зобов'язань, зниження рівня поточних витрат та зниження рівня фінансових ризиків.

Вибір конкретних механізмів фінансової стабілізації підприємства повинен бути направленим на поетапне вирішення наступних задач: усунення неплатоспроможності підприємства, відновлення фінансової стійкості, фінансове забезпечення стійкого росту підприємства в довгостроковому періоді.

Основним етапом антикризового фінансового управління підприємством є оцінка його потенційних фінансових можливостей що полягає в оцінці стану чистого грошового потоку підприємства в кризовому періоді, оцінці стану страхових резервів фінансових ресурсів підприємства, визначенні можливостей економії фінансових ресурсів та можливість їх альтернативного залучення із зовнішніх джерел та якісному стані організаційної структури фінансового управління.

В першу чергу, при антикризовому управлінні підприємство для зміцнення своєї платоспроможності повинне використовувати внутрішні резерви, що поділяються на групи в залежності від діяльності підприємства, зокрема, від його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Основним при цьому є: раціональне використання ресурсів, вдосконалення організації виробництва та праці, оптимізація розмірів виробничо-збутової діяльності, оптимізація інвестиційного портфеля, підвищення ефективності реалізації інвестування, ефективне розміщення капіталу, залучення довгострокових позик, раціональна дивідендна політика.

Найпоширенішими, на даний час, антикризовими заходами на підприємствах є жорсткість контролю та скорочення всіх видів витрат, оптимізація обсягів та політики продажу продукції чи надання послуг, збільшення надходжень грошових коштів на підприємство, жорсткість кадрової політики, удосконалення системи управління підприємством, оптимізація технологічних процесів.

Скорочення витрат при фінансовій кризі підприємства є важливим етапом, що передбачає, в першу чергу, прийняття рішень котрі впливають на рух матеріальних активів підприємства, скорочення витрат на необоротні активи. При цьому підприємствами здійснюється контроль витрат, аналіз джерел їх утворення та здійснення заходів щодо їх скорочення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кірілюк Р. П. Фінансова криза на підприємстві: фактори виникнення та механізм попередження // Економіка. Управління. Інновації. - 2013. - № 1. – С 34-39.

1. Кудлаєнко С.В. Особливості прояву кризових явищ на вітчизняних підприємствах // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – С. 83-86.

2. Король В.А. Фінанси підприємств: навчальний посібник [Електронний ресурс] / В.А. Король. – Режим доступа: <http://pulib.if.ua/book/55>

3. Шаповал В.М., Аврамчук Р.Н., Ткаченко О. В. Економіка підприємства: Уведення в спеціальність: навч. посібник / За науковою і загальною редакцією д-ра екон. наук, проф. В.А. Ткаченка. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 322 с.

4. Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / А.М. Штангрет, В.В. Шляхетко, О.Б. Волович, І.В. Зубрей. – Л.: УАД, 2010. – 338 с.

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

***МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ
СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ
22 жовтня 2018 року***

Відповідальні за випуск

Онишко С.В.,
Олешко А.А.,
Богріновцева Л.М.

Форматування та
комп'ютерна верстка

Богріновцева Л.М.,
Венгуренко Т.Г.

Тези подано в авторській редакції

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром
Національного університету ДФС України
08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.*